

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra sociální pedagogiky

**Význam mateřských center v procesu socializace dítěte
v předškolním věku dítěte**

Diplomová práce

Autor: Bc. Lenka Králová
Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika
Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Lenka Králová

Studijní program: N7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Název závěrečné práce: **Význam mateřských center v procesu socializace dítěte v předškolním věku dítěte**

Název závěrečné práce AJ: The importance of parent center in the process of socialization of the child in pre-school age child

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zaměřuje na význam mateřských center v procesu socializace u dětí, které navštěvují mateřské školy. Teoretická část popisuje proces socializace a její průběh, jaký má vliv v tomto procesu rodina a vrstevníci dítěte a charakterizuje předškolní vývoj dítěte a teoretické poznatky o mateřských centrech obecně. Praktická část zkoumá, jak jsou činnosti mateřských center využívány a jaké aktivity nabízejí pro rodiče s dětmi. Dále jak vidí rodiče užitečnost návštěv mateřského centra v následné předškolní výchově. Tématem výzkumného šetření je adaptace dětí při nástupu do mateřské školy, které navštěvovaly mateřské centrum. Výzkumné šetření je prováděno v mateřských centrech a mateřských školách formou kvalitativní metody rozhovorů s rodiči dětí.

Garantující pracoviště: Katedra sociální pedagogiky, Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Gabriela Caltová Hepnarová

Konzultant:

Oponent: PhDr. Václav Šíma

Datum zadání závěrečné práce: 6. 1. 2012

Datum odevzdání závěrečné práce: 6. 3. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Zábřehu dne 6. 3. 2015

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí práce, paní Mgr. Gabriele Caltové Hepnarové, za odborné vedení diplomové práce a za poskytnutí rad při tvorbě diplomové práce.

V Zábřehu dne 6. 3. 2015

.....

Anotace

KRÁLOVÁ, Lenka. *Význam mateřských center v procesu socializace dítěte v předškolním věku dítěte*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2011. 66 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zaměřuje na význam mateřských center v procesu socializace u dětí, které navštěvují mateřské školy. Teoretická část popisuje proces socializace a její průběh, jaký má vliv v tomto procesu rodina a vrstevníci dítěte a charakterizuje předškolní vývoj dítěte a teoretické poznatky o mateřských centrech obecně. Následně jsou zmíněny možnosti předškolní výchovy, jaké mateřské školy je možno využívat. Výzkumná část diplomové práce zkoumá, jak vidí rodiče užitečnost návštěv mateřského centra v následné předškolní výchově, kdy výzkumné šetření je prováděno kvalitativní metodou rozhovoru s rodiči dětí, které navštěvovaly mateřské centrum a v současné době navštěvují mateřskou školu.

Klíčová slova: Socializace, mateřské centrum, mateřská škola

Annotation

KRÁLOVÁ, Lenka. *The importance of parent center in the process of socialization of the child in pre-school age child*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2011. 66 pp. Diploma Degree Thesis.

This thesis focuses on the importance of parent centers in the process of socialization of children attending kindergarten. The theoretical part describes the process of socialization and its course, which has influence in this process, family and peers child and characterizes preschool child development and theoretical knowledge about maternity centers in general. Subsequently mention possibilities of preschool education, nursery school what can be used. The research part of the thesis examines how parents see the usefulness of visits to the maternity center in subsequent pre-school education, where research is conducted using qualitative interviews with parents of children who attended a maternity center and currently attending nursery school.

Keywords: Socialization, maternity center, nursery school

Obsah

Úvod	9
1 Socializace	10
1.1 Druhy socializace	11
1.2 Etapy socializace	12
1.2.1 Socializace batolete	13
1.2.2 Socializace předškolního dítěte	15
1.2.3 Učení	17
2 Rodina jako socializační činitel	19
2.1 Definice rodiny	19
2.2. Socializace v rodině	20
2.3. Role matky na mateřské a rodičovské dovolené	21
3 Mateřská centra	24
3.1 Definice mateřských center	24
3.2 Role mateřských center	26
3.3 Přínos mateřských center	26
3.3.1 Přínos pro rodiče na mateřské dovolené	27
3.3.2 Přínos mateřských center pro děti	27
3.3.3 Přínos mateřských center pro společnost	27
3.4 Síť mateřských center	27
3.4.1 Definice Sítě mateřských center	27
3.4.2 Úkoly Sítě mateřských center	28
3.5 Mateřské centrum Hnízdo Zábřeh	28
4 Mateřské školy	31
4.1 Typy mateřských škol	32
4.2 Mateřská škola Montessori	34
5 Výzkumná část	38
5.1 Výzkumná otázka	38
5.2 Výzkumný cíl	38
5.3 Druh použitého výzkumu	38
5.4 Metoda výzkumu	39
5.5 Výzkumný vzorek	40
5.6 Rozhovory	41
5.6.1 Rozhovor se ženou R1	41

5.6.2 Rozhovor se ženou R2.....	44
5.6.3 Rozhovor se ženou R3.....	47
5.6.4 Rozhovor se ženou R4.....	49
5.6.5 Rozhovor se ženou R5.....	51
5.7 Vyhodnocení výzkumu.....	54
Závěr.....	61
Použitá literatura.....	63
Internetové zdroje.....	65
Seznam příloh.....	66

Úvod

Mateřská centra jsou jednou z možností, kde se děti mohou setkat s vrstevníky a kde mohou rozvíjet svůj sociální vývoj ještě před nástupem do mateřských škol. Spousta matek na rodičovské dovolené využívá služeb mateřských center, jelikož chtějí své děti začlenit do kolektivu a seznámit je s jinými dětmi. Pro socializaci dítěte není potřeba jen matky, ale i jiných členů společnosti. Dítě se v předškolním věku učí novým morálním zásadám a hodnotám, které si následně nese životem, proto je toto období lidského života pro následný vývoj důležitý. Matky však nemusí využívat pouze služeb mateřských center. Již na pískovišti se dítě setkává s jinými dětmi, se kterými se učí spolupracovat a to formou hry.

Tato diplomová práce se však na mateřská centra zaměřuje a to jakou roli hrají v procesu socializace u dětí v předškolním věku. Autorka se snaží zaměřit na to, zda si děti, které před nástupem do mateřských škol navštěvovaly jiné instituce, rychleji zvykají na kolektiv dětí nebo na to, že jsou celý den bez matky, a jak to snášejí. Zajímavá je také skutečnost, zda samotné matky vidí výhodu toho, že děti tráví čas v kolektivu i dříve než v mateřské škole, že navštěvují různá mateřská centra nebo dětské kluby. Zda jsou tyto děti více soběstačné, zda jsou ochotné hrát si kolektivně. Jsou děti, co navštěvovaly mateřská centra, více přizpůsobivé v mateřské škole? A to z toho důvodu, že se s jinými dětmi již setkala, již se začlenily do nějakého kolektivu a již se učily spolupracovat?

Cílem této práce je zjistit, zda jsou mateřská centra v procesu socializace dítěte významným činitelem, zda je u dětí v mateřských školách znát, že navštěvovaly i mateřská centra.

Teoretická část popisuje proces socializace dětí v předškolním věku, jakou roli v procesu socializace hraje rodina a vrstevníci v mateřských školách. Dále se zaměří na mateřská centra obecně, jak fungují, jaké aktivity nabízí uživatelům, kdo může mateřská centra navštěvovat. Jelikož se práce zaměřuje na vývoj dětí předškolního věku, které navštěvují mateřské školy, je část práce zaměřena i na různé typy mateřských škol, které mohou děti navštěvovat.

Výzkumné šetření diplomové práce probíhá formou kvalitativní metody rozhovorů s rodiči dětí a zkoumá, zda rodiče spatřují výhody využívání mateřských center pro následnou socializaci dítěte v předškolním věku. Rozhovory jsou vedeny s rodiči dětí, které mateřská centra navštěvovaly.

1 Socializace

Hlavním tématem diplomové práce je proces socializace, kterým každý jedinec prochází v průběhu svého života několikrát. Tato kapitola se zaměřuje na definici socializace, její druhy a etapy. V procesu socializace dítěte je nejdůležitějším socializačním činitelem rodina, se kterou se dítě setkává každý den a to již od narození. Význam rodiny je tedy nezastupitelný. Rodina dítěti pomáhá začlenit se do společnosti, tedy úspěšně projít procesem socializace.

Pojem socializace se začal běžně užívat počátkem druhé třetiny minulého století a otázky sociologie jsou oblastí stálého zájmu oborů jako psychologie, pedagogika, kulturní antropologie, etnografie a další.¹ Žijeme ve světě spousty společností, které se v mnohém liší. Pro život v dané společnosti je důležité umět si osvojit základní vlastnosti a dovednosti, které daná společnost preferuje. Takový proces osvojování si způsobů chování a společenských norem, nazýváme právě socializací.²

„Socializace představuje postupné zbavování se vnějších regulátorů a posilování vnitřních regulačních systémů.“³

R. Havlík a J. Kořa tvrdí, že proces socializace je hlavním objektem sociologie výchovy. V procesu socializace ovlivňuje jedince prostředí přírodní, kulturní a sociální a naopak jedinec působí na ně. Matky na rodičovské dovolené se snaží s dětmi podnikat různé aktivity, kdy dítě přichází do styku jak s jinými dětmi nebo dospělými, tak také s přírodou.

„Každý je neopakovatelnou bytostí, ale současně produktem procesů probíhajících v našem prostředí, které vedou k tomu, že chování každého je přes všechno originalitu pravděpodobnostně předvídatelné, a díky tomu je život společnosti vůbec možný.“⁴
A právě nástrojem mezi jedincem a společností je socializace.

Lidský jedinec přichází na svět jako potenciální člověk, kdy se díky socializaci z tvora biologického stává kulturní a sociální bytostí, která dokáže jednat v rámci tolerovaných pravidel, směřuje své chování k společností přijatým hodnotám a plní určité

¹ REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.

² VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie: 2., přepracované a rozšířené vydání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

³ KOLÁŘ, Zdeněk. KOLEKTIV. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.

⁴ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.

role, získává specificky lidské způsoby psychického reagování, myšlení, vnímání, cítění a konání.^{5 6}

Celý proces socializace se děje prostřednictvím sociálních interakcí s jinými lidmi⁷, kdy se jedná o rodinné příslušníky nebo o lidi v našem okolí. Socializace probíhá v rámci celého života, jelikož se stále nacházíme v nových životních situacích, které si žádají řešení nových problémů a přizpůsobování se novým sociálním rolím. Nejen dítě, ale i matka se učí novým rolím a musí se vypořádat s různými problémy. Pro matku, která má první dítě, je všechno toto nové a je potřeba si na to zvyknout. I pro samotnou matku je význam mateřských center důležitý, jelikož se zde setká s jinými, třeba i zkušenými, matkami. Předávají si své zkušenosti a znalosti nebo si jen popovídají. Spousta matek je ráda, že nemusí trávit čas pouze doma, že mají nějaké kamarádky. A jelikož je socializace procesem celoživotním, i samy matky tímto znovu prochází.

1.1 Druhy socializace

Můžeme rozlišit tři druhy socializace, kterými jedinec v průběhu svého života prochází a to primární, sekundární a terciární.

- ❖ Primární – odehrává se v době dětství a dospívání a to v základní sociální skupině, v rodině. Dítě se v této primární socializaci učí zvládat biologické impulzy svého těla a jedná se o dobu, kdy je učení do značné míry záležitostí emoční, kdy je důležité získat důvěru v okolní svět i v sebe sama. Normy, které se dítě v této primární socializaci naučí, jsou téměř neměnné.
- ❖ Sekundární – týká se období dospívání i života dospělých a odehrává se především v menších sociálních skupinách, když se jedinec setkává se svými vrstevníky. Týká se období života, kdy např. jedinec vstupuje do mateřské školy, do školy, nebo později do nového zaměstnání nebo přichází do nového prostředí. Jedná se o vytváření nových sociálních kontaktů a o osvojování si společenských hodnot a vlastního sebepojetí.
- ❖ Terciární – tato socializace jedince provází zbytkem života, když se jedinec osamostatní od rodiny a vstupuje do samostatného života a jedná se o osvojení

⁵ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.

⁶ VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie: 2., přepracované a rozšířené vydání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

⁷ REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.

novým požadavkům společnosti, když nastane nová společenská situace, jako je např. změna zaměstnání.⁸

Můžeme tedy říci, že mateřská centra můžeme zařadit do sekundárního druhu socializace a pro některé představují první menší sociální skupiny, do kterých se začleňují.

1.2 Etapy socializace

Dle J. Reichela je v procesu socializace možné vymezit etapy socializace, kterými jedinec prochází v průběhu svého života:

- ❖ V raném dětství – jedinec je naprosto závislý na péči dospělých, velmi důležité jsou kontakty s okolím, hlavně s matkou a rodinou, jedinec se také poprvé setkává se skupinami mimo rodinu
- ❖ V dětství – důležité je prostředí školní a prvních zájmových skupin
- ❖ Mladistvých – jedinec se setkává s náročnějšími zájmovými činnostmi a také s psychosomatickými problémy dospívání
- ❖ Mladých dospělých – objevují se pracovní kontakty, nové zkušenosti, rozvíjí se samostatnost při řešení různých problémů, popřípadě zakládání vlastní rodiny
- ❖ V dospělosti – jedinec se adaptuje na nové zaměstnání, nové problémy, které vznikají se založením vlastní rodiny
- ❖ Ve stáří – nastává omezení sociálních kontaktů, psychosomatické omezení⁹

Ve fázi předškolního věku nastávají počátky verbálního dorozumívání, identifikace sociálních vztahů, osvojování návyků, adaptace na kolektiv vrstevníků a odhalování vztahů autority a to vše se děje převážně prostřednictvím hry, kdy si dítě nejdříve hraje samo, i když je ve společnosti jiných dětí, následně napodobuje činnost jiných dětí, ale stále si hraje samo. S rostoucím věkem se zapojuje do činnosti jiných dětí, kdy se učí spolupracovat.¹⁰ Dle S. Hoskovcové je důležitým předpokladem osamostatnění dítěte předchozí utvoření pevné vazby na jednu nebo více pečujících osob. Jak je již výše

⁸ JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2397-6.

⁹ REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.

¹⁰ HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.

uvedeno, nejdříve se dítě orientuje na jiné lidi, o které jeví zájem, následně přebírá jejich nápady a způsoby chování a nakonec získává nové dovednosti.¹¹

S. Hoskovcová se ve své knize *Psychická odolnost předškolního dítěte* věnuje socializaci v jednotlivých fázích života dítěte. Pro účely této diplomové práce jsou následně uvedeny dvě fáze socializace a to batolete a dítěte v předškolním věku.

1.2.1 Socializace batolete

Batolecím obdobím se chápe dítě od 1 roku do tří let věku. S dětmi v tomto věku mohou matky navštěvovat mateřská centra, kde se děti setkávají se svými vrstevníky. Socializace dítěte v tomto věku je pro jejich vývoj důležitá. Je vhodné děti začlenit do kolektivu a učit je již v tomto věku spolupracovat s jinými dětmi. Tempo růstu se v tomto období zpomaluje, ale odehrávají se významné vývojové změny.

1.2.1.1 Růst a tělesný vývoj

K tělesným znakům dítěte literatura uvádí, že průměrná výška batolete je 81,5 až 89 cm a váží zhruba 9,6 až 12,3 Kg. Velikost hlavy roste pomalu, lebeční kosti nabývají na tloušťce, obvod hrudníku je větší než obvod hlavy, rychle se prořezávají zuby, tvar těla se mění, tělesné proporce více připomínají dospělého člověka, ale těžiště je stále položené vysoko, břicho je vypouklé a záda ohnutá.

Díky rychlému rozvoji řeči a jazyka se rozvíjí složitější uvažování a schopnost učit se.¹² V této životní fázi si dítě osvojuje první kroky a první slova, kdy však vývoj není u všech dětí stejný, proto je třeba podpora a tolerance převážně rodičů, se kterými je neustále ve styku. Na konci tohoto období již většina dětí chodí i bez pomoci, ovšem často padají a nedokážou ještě zdatně obcházet překážky. Během prvního roku života dítěte se citové vazby soustřeďují právě na mateřskou osobu nebo mateřské osoby. Následně se citové vazby dítěte rozšiřují, diferencují, ale také spojují ve větší celky. Dítě si uvědomuje svou vlastní osobu a svou vlastní svébytnost, jelikož poznává nejen vztah matky nebo otce k sobě, ale i vztah těchto dvou osob k sobě navzájem.¹³

¹¹ HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.

¹² ALLEN, K. Eilen a Lyn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-614-4.

¹³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1996. ISBN 80-7178-085-5.

K osobnostně sociálnímu vývoji literatura uvádí, že se dítě v tomto věku chová k jiným lidem obvykle přátelsky a je méně ostražitě vůči cizím osobám, pomáhá sbírat a uklízet hračky, vydrží si samo chvíli hrát, při hře často napodobuje chování dospělých, těší ho pozornost dospělých a zajímá se o své okolí a lidi kolem sebe. Je třeba děti neustále hlídat z důvodu nebezpečí, které kolem dětí je.¹⁴

1.2.1.2 Kognitivní vývoj dítěte v batolecím věku

Důležitý je i kognitivní vývoj dítěte v batolecím věku, jelikož dítě poznává svět, orientuje se v něm a poznává, že existují určitá pravidla, podle kterých musí jednat.

- ❖ *Pozornost*: Důležitá je pozornost, která je však v tomto věku ještě bezděčná. Délku pozornosti ovlivňuje i vnitřní záměr dítěte.
- ❖ *Paměť*: Mezi další složky kognitivního vývoje patří paměť, která má v tomto věku stále mimovolní charakter. Batole si rychle zapamatuje to, co upoutá jeho pozornost, dlouho si může pamatovat příjemné i nepříjemné prožitky, které mohou ovlivňovat jeho citové stavy a postoje.
- ❖ *Myšlení*: V období druhého roku života dokáže dítě již myslet v představách, kdy si dokáže vytvořit vnitřní obraz nějakého předmětu, osoby, nebo děje, který je odlišný od toho, co dítě právě vnímá.
- ❖ *Učení*: Učení u batolete probíhá na základ napodobování chování lidí kolem sebe. Umožňuje to jeho adaptaci a orientaci v prostředí.
- ❖ *Orientace v čase*: Dítě je již schopno orientovat se v čase, kdy se dítě soustředí na přítomnost, minulost ani budoucnost pro něj nemá význam.¹⁵

Dle S. Hoskovcové získává dítě na konci prvního roku nové pojetí světa v pochopení stálosti předmětů i ustavení relativně stálého k osobám, které se o dítě starají. Důležitá je však podnětnost okolí, ve kterém dítě žije. V tomto věku zažívá dítě i fázi vzdoru nebo fázi negativismu, které se projevuje občasným reakcím násilného vymáhání nebo odmítání.

Dítě v batolecím období je stále silně vázáno na matku i na jiných členech rodiny. Dítě si diferencuje vztahy k matce, k otci, k sourozencům, k prarodičům apod. Vytváří si

¹⁴ ALLEN, K. Eilen a Lyn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-614-4.

¹⁵ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie 1. díl: Učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3875-8.

roli uvnitř rodiny. Kolem druhého roku navazuje vztahy s jinými dětmi prostřednictvím již hry a kolem třetího roku začíná spolupracovat a soupeřit.¹⁶

V průběhu socializace musí batole zvládnout několik kroků, které mu umožní zapojit se do společnosti.

1. Je třeba naučit se fungovat relativně nezávisle a začít pomáhat rodině přiměřeným způsobem s běžnou rutinou péče o sebe s rutinou všedního dne.
2. Nutné je vytvořit sebepojetí a začít používat sebereflexi.
3. Dítě začne zvládat sebekontrolu a kontrolu impulzů.
4. Vytvoří si morální svědomí, včetně citlivosti k překračování standardů, kdy se u dítěte rozvíjí empatie, obava z ublížení, pocit viny, stud a snaha o nápravu.
5. Je třeba dále vytvořit si pohlavní identitu, kdy se jedná o začátek preferencí chování jednoho pohlaví a družení se s jedinci stejného pohlaví.
6. Nakonec je důležité stát se součástí společnosti ve smyslu zaujetí místa v širší rodině a ve společnosti vrstevníků.¹⁷

1.2.2 Socializace předškolního dítěte

Dítě v předškolním věku je plné energie, zvědavosti a nadšení, je neustále v pohybu a do všeho, co jej zaujme, se pouští naplno. V tomto období se dítěti výrazně rozšiřuje slovní zásoba a rozvíjí se intelekt, postupně se vyjadřuje, dokáže lépe řešit problémy a plánovat dopředu.

1.2.2.1 Růst a tělesný vývoj

Dítě roste pomaleji než v prvních letech života. Literatura uvádí, že průměrná výška předškolního dítěte je 96,5 až 101,5 cm a váží průměrně 13,6 až 17,2 kg. Nohy rostou rychleji než ruce, dítě vypadá vyšší a štíhlejší. Obvod hlavy je v tomto období stejný jako obvod hrudníku, postoj je vzpřímenější a břicho jich není tak vypouklé. Nohy stále vypadají jako křivé. Dítě v období předškolním má již všechny mléčné zuby.¹⁸

¹⁶ HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.

¹⁷ HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.

¹⁸ ALLEN, K. Eilen a Lyn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-614-4.

1.2.2.2 Kognitivní vývoj

- ❖ *Pozornost:* Pozornost v tomto období je stále nestálá, upoutaná jen na silné podněty. Dítě je mále schopné pozornost přenášet a rozdělovat, je schopné se koncentrovat na zajímavé činnosti, ale v tomto období se již u dětí utváří a rozvíjí úmyslná pozornost.
- ❖ *Paměť:* V tomto období se paměť prudce vyvíjí a vyznačuje se velkou plastičností. Dítě v tomto věku získává bohaté individuální zkušenosti, takové, jaké již v žádném jiném vývojovém období. Dítě nemá snahu si cokoli cíleně zapamatovat, avšak ke konci tohoto období se začíná formovat úmyslná paměť. Rozvíjí se i trvalost paměti a to dlouhodobá paměť. Dítě ve čtyřech letech pozná osobu i po uplynutí jednoho roku.
- ❖ *Myšlení:* V období předškolního věku dostává myšlení výrazné kvalitativní změny. Dítě se dostává na úroveň názorového, intuitivního myšlení. Začíná uvažovat v celostních pojmech, které vznikají na základě vystižení základních a podstatných podobností předmětů a jevů světa. Myšlení ještě není zcela logické a má charakter egocentrismu, kdy dítě nechápe, že jiní lidé mohou mít vlastní, odlišné názory. Dále má charakter magičnosti, kdy si dítě běžně mění skutečnost podle svého přání, absolutismu, kdy je dítě přesvědčeno, že každé poznání má definitivní a jednoznačnou platnost, a fenomenizmu, kdy má dítě zafixovanou zjevnou podobu světa a tu není schopno ve svých úvahách opustit.¹⁹

Dle S. Hoskovcové znamená předškolní období dítěte významnou dobu sociálního vývoje, jelikož se nejedná jen o dobu přípravy na školu, ale o dobu přípravy na pozdější dospělý život. Stále zůstává nejvýznamnějším prostředím rodina, která zajišťuje primární socializaci dítěte. Dítě je schopno spolupracovat s druhými dětmi. Vrstevníci jsou pro dítě velmi důležití. Do života dítěte vstupuje instituce školky, kde se dítě setkává s vrstevníky. U dětí se vyvíjí sociální reaktivita a sociální kontrola, dále hodnotová orientace dítěte, kdy si dítě osvojuje sociální role. V předškolním období není socializace jen socializací vnějších projevů chování, ale především socializací vnitřního prožívání dítěte.²⁰

¹⁹ KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie 1. díl: Učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3875-8.

²⁰ HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.

1.2.2.3 Hra

V předškolním věku je důležitou formou interakce hra. Jedná se o hlavní činnost dítěte v socializačním procesu. Hra přináší dítěti uspokojení sama o sobě, bez vnějšího uloženého cíle. Zkušenosti se sociálními rolami získává zvláště prostřednictvím rolových her, kdy si hraje na prodavače, na maminku nebo na tatínka a podobně.²¹ Dítě také rádo napodobuje, proto často vaří a peče a stále nakupuje.

Dle autora D. Kammerera je hraní důležitým elementem pro to, aby si dítě uvědomilo soucit, ohled na druhé a aby získalo schopnost vycítit rozpoložení jiných lidí. Spousta dětí si v tomto věku ráda hraje s vrstevníky, ale spíše si hrají odděleně než spolu. U malých dětí do dvou let může být skupina dětí i stresovou situací. Autor nedoporučuje důrazně pokoušet zvyknout dítě na kolektiv. Je třeba postupovat pomalu.²²

Z výše uvedeného vyplývá, že i mateřská centra mohou vyvolávat v dětech stres nebo pocity nejistoty. Pokud má dítě sourozence, je jistým způsobem na přítomnost dětí zvyklé. Ale pokud se jedná o prvorozené dítě, s dětmi není v kontaktu každý den, a může být pro něj adaptace na kolektiv dětí v mateřském centru náročná. Na druhou stranu jsou dle mého názoru právě mateřská centra k tomu, aby si děti na sebe zvykly. Jen je třeba na ně nespěchat.

Při hře malých dětí jsou důležitým prvkem i rodiče. Jak uvedl D. Kammerer, není potřeba si s dítětem hrát celý den, ale je třeba projevit zájem o jeho hru, věnovat mu svoji pozornost, pochválit ho. Vhodné je i zapojit dítě do domácích prací formou her, např. pracovat s lopatkou a smetáčkem.²³ Postupem času si dítě dokáže hrát samo a vyžaduje čím dál menší pozornost při hře.

1.2.3 Učení

V průběhu socializace dítěte je důležitá i schopnost učit se. Člověk se učí neustále v průběhu celého života, kdy si osvojuje nové znalosti, dovednosti a zkušenosti. Z. Helus definuje učení jako mechanismus adaptace organismu prostředí, a to dle předchozí zkušenosti neboli cviku, kdy adaptace nezajišťuje pouze učení, ale významnou roli hrají také instinkty. Instinkty jsou oproti učení vrozené, tedy nejsou výsledkem cviku a nejsou

²¹ HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.

²² KAMMERER, Doro. *První tři roky života dítěte: Průvodce pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1839-2.

²³ KAMMERER, Doro. *První tři roky života dítěte: Průvodce pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1839-2.

zděděny a jsou rigidní, kdy na instinktu založené chování probíhá vždy stejně a představuje stálý a neměnný vzorec chování.

Oproti instinktům zajišťuje učení adaptaci plastickým způsobem. Učíci se jedinec své chování dokáže měnit v odpovědi na změnu životních podmínek. Je schopen své chování nahrazovat jiným, ukáže-li se to předchozí jako neefektivní.²⁴

1.2.3.1 Druhy učení

Učení probíhá na celé řadě různých úrovní životních projevů našeho organismu.

Dle Heluse existuje několik druhů učení:

- ❖ Učení podmiňováním na úrovni spojování fyziologických a citových pochodů v našem organismu s určitými událostmi prostředí.
- ❖ Senzomotorické učení, kdy jde o vytváření komplexních pohybových dovedností.
- ❖ Učení pokusem a omylem, kdy se jedná o chování zaměřené na uspokojení svých potřeb a dosažení svých cílů.
- ❖ Verbální učení, které pomáhá porozumět slovům, dítě se učí slova používat a vytvářet jazykové kompetence.
- ❖ Pojmové učení na úrovni vytváření pojmů a schopnost jejich používání.
- ❖ Učení nápodobou, kdy dítě přebírá vzorce chování jiných dětí, aby dosáhli podobných nebo shodných cílů.
- ❖ Učení vhladem a řešením problémů, kdy se jedná o chápání souvislostí a objevování nového.
- ❖ Učení v životních souvislostech, kdy se učení stává sociálním, tj. učením vyvolávaných vzájemným stykem mezi lidmi, hledáním vlastního sociálního postavení.²⁵

Jelikož učení neprobíhá pouze ve fázi dětství, ale i v dospělosti, můžeme říci, že i pro matku na mateřské dovolené je důležité umět se učit novým poznatkům. Matka dítěte se dostává do role, se kterou se osobně ještě neseznámila a je třeba získat nové dovednosti a zkušenosti. Jak je výše zmíněno, vše se získá cvikem.

²⁴ HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: Učebnice pro střední školy a bakalářská studia VŠ*. 1. vyd. Praha: Grada publishing, a.s., 2011. ISBN 987-80-247-3037-0.

²⁵ HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro střední školy*. 3. vyd. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-876-2.

2 Rodina jako socializační činitel

Jak je již výše uvedeno, v procesu socializace dítěte hraje velkou úlohu rodina. A to nejen v předškolním věku dítěte. Je důležité, v jaké rodině dítě vyrůstá, jelikož se jedná o první sociální skupinu, se kterou se dítěte po svém narození setkává. Rodina je důležitá po celý život jedince, ale v dětství obzvláště, jelikož rodina dítě formuje, vychovává, učí morálním hodnotám.

2.1 Definice rodiny

Dle Slovníku sociologických pojmů je rodina skupinou osob, která je spojena manželstvím, pokrevním příbuzenstvím nebo adopcí, které tvoří jednu domácnost a spolu jsou ve vzájemné interakci. Jedná se o manžele, rodiče, děti a sourozenci. Podstatou rodiny jako skupiny je soužití rodičů a alespoň jednoho dítěte, jelikož se základní forma rodiny skládá z dospělých rodičů, kteří nejsou pokrevně spojeni a jejich potomků. Jedná se o nukleární rodinu. Rodina může být i vícegenerační, kdy prarodiče žijí ve společné domácnosti s mladší generací.

Důležitá je fungující rodina, jelikož plní různé významné funkce pro všechny své členy. Slovník sociologických pojmů uvádí následující funkce:

- ❖ Funkce emocionální – rodina dává pocit psychické bezpečnosti prostřednictvím lásky a přátelství.
- ❖ Funkce hodnotové, sociální a politické
- ❖ Funkce reprodukční – institucionalizuje plození potomků a stará se o jejich socializaci.
- ❖ Funkce ekonomická – zajišťování jídla, přístřeší, oblečení a fyzické bezpečnosti pro své členy.²⁶

B. Kraus popisuje ve své knize *Základy sociální pedagogiky* funkce následující:

- ❖ **Biologicko-reprodukční** funkce, která zajišťuje prostřednictvím dětí pokračování vývoje společnosti a kultury. Velikost rodiny se v posledních letech hodně změnila, jelikož dříve byly obvyklé početné rodiny. Nyní se stává trendem mít menší počet dětí. Nejsou výjimkou ani rodiny bez potomků. Souvisí to s preferencí kariérního růstu rodičů a vlastní seberealizací. Pro tyto dospělé může být dítě jistou

²⁶ JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.

překážkou. Počet dětí v rodině může být i důsledkem ekonomického hlediska, kdy rodina nevydělává dostatek peněz.

- ❖ **Sociálně-ekonomická** funkce rodiny, která spočívá v zapojení se do výrobní i nevýrobní sféry společnosti. Neschopnost uspokojení této funkce se může projevit v neschopnosti hmotně zabezpečit své členy. A to z důvodu nezaměstnanosti nebo nízkých příjmů. V současné době je vysoká míra nezaměstnanosti.
- ❖ **Ochranná funkce**, která byla částečně přebírána státem (před rokem 1989). Nyní se přenáší na členy rodiny. Zvyšuje se finanční spoluúčast na léčení apod.
- ❖ **Socializačně-výchovná** funkce, která pomáhá při přípravě dětí a mladistvých na vstup do praktického života. Odpovědnost za výchovu bývá předávána na různé instituce – mateřské škola, základní škola apod.
- ❖ **Emocionální** funkce se zaměřuje na vytváření citového zázemí, pocitů lásky, bezpečí a jistoty. V dnešní době přibývá rodin, které tuto funkci plní s velkými problémy. Zvyšuje se počet rozvodů, narůstá počet dětí citově deprivovaných nebo i týraných.
- ❖ Funkce **relaxace, rekreace a zábavy**. Způsoby trávení volného času vypovídá, jak rodina plní svoji funkci.²⁷

2.2. Socializace v rodině

Jak je již zmíněno, rodina hraje v procesu socializace dítěte velkou roli. Je to dáno tím, že zde dítě nachází uspokojení svých potřeb, které jsou rozhodující pro jeho další sociální začleňování. Jedná se o potřeby:

- ❖ Být milován a moci milovat se všemi projevy něhy, obdivu a úct.
- ❖ Vciťovat se do druhých a vědět, že se oni vciťují do něj. Jedná se o potřebu ztotožňovat se s druhými bez pocitu úzkosti.
- ❖ Mít jistotu nezpochybnitelné vzájemnosti a spjatosti společným domovem.

Je zřejmé, že každá rodina někdy prochází určitými těžkostmi a potížemi. Avšak i navzdory tomu je funkční rodina schopna uvedené potřeby svého dítěte tak či onak uspokojit, v přirozené návaznosti pak vytváří svým socializačním působením základy podoby základních požitků sebe sama a to ve smyslu:

- ❖ Já jsem
- ❖ Já umím, já dokážu

²⁷ KRAUS, Bohuslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

- ❖ Já mám, toto je mé
- ❖ Jsem děvče, jsem chlapec
- ❖ Toto jsou mé povinnosti a úkoly
- ❖ Toto jsou pravidla, kterými se řídím.²⁸

Pokud rodina tyto základní potřeby svého dítěte není schopna uspokojovat, můžeme mluvit o rodině disfunkční nebo dokonce asociální. Z hlediska funkčnosti Z. Helus rozlišuje rodiny:

- ❖ Stabilizačně funkční rodiny, které jsou schopné zajišťovat dětem kvalitní socializační podmínky.
- ❖ Rodiny funkční s přechodnými, více či méně závažnými problémy, které jsou členové rodiny schopni nakonec řešit.
- ❖ Problémové rodiny mají větší problémy, které jim brání kvalitně plnit své funkce. Tyto rodiny neumí problémy řešit svépomocí a hledají pomoc. Nakonec může dojít i k rozpadu rodiny, kdy se dospělí však snaží, aby vše proběhlo v zájmu dětí.
- ❖ Rodiny disfunkční, kdy rodiny dlouhodobě své funkce neplní a jsou děti v ohrožení. Je nutný zásah zvenčí, jelikož rodina není schopna si pomoci sama. Problémem je negativní dopad na děti. Mluvíme o rodinách, kde se objevuje alkoholismus či jiná závislost.
- ❖ Rodiny afunkční, kde se projevují patologické jevy a děti jsou v ohrožení. Může se objevovat až nenávistné chování vůči dětem. Rodiče bývají zbavováni rodičovské odpovědnosti.²⁹

Již v prenatálním období začíná být s dítětem počítáno, rodiče se snaží vyřešit nejbližší budoucnost dítěte v jeho prospěch. Narození každého dítěte působí na všechny členy rodiny. Začínají nové peripetie nutné pro podporu jeho kvalitního života.³⁰

2.3. Role matky na mateřské a rodičovské dovolené

Mateřství pro ženu může znamenat velký životní zlom a skok do neznáma. Spousta žen se rozhoduje, zda dítě mít nebo nemít, připravuje na svoji roli matky, těší se na dítě. Každá žena potřebu mít své dítě pociťuje v různém věku. Jsou ženy, které chtějí mít děti již ve dvaceti letech, jsou ženy, které těhotenství odkládají a mají děti až ve třiceti letech

²⁸ HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro střední školy*. 3. vyd. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-876-2.

²⁹ HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.

³⁰ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

a jsou ženy, které neuvažují o dětech a třeba dávají přednost kariéře. Jedná se o individuální pocity a potřeby.

V době našich rodičů a prarodičů bylo normální zakládat rodiny v nízkém věku a mít hodně dětí. V současnosti se společnost změnila. Žijeme v uspěchané době a často zvažujeme kdy a kolik dětí mít budeme. Dáváme přednost studiu na vysokých školách, chceme získat praxi v oboru, ve kterém pracujeme, chceme naše budoucí děti umět zaopatřit. Často se vyskytují rodiny s jedním nebo maximálně se dvěma dětmi. A někdy i dvě děti jsou pro rodinu značnou finanční zátěží. Jsou i rodiny, které děti nemají vůbec a ani děti neplánují. Mateřství častěji odkládají vysokoškolsky vzdělané ženy, které se spíše zaměřují na budování kariéry, a právě tyto ženy zůstávají častěji bezdětné.

Ale když už se rodina pro dítě rozhodne, musí se připravit na razantní změny v životě a životním stylu. Žena se rozhodne pro dítě poté, co je emocionálně připravena na tuto skutečnost. Lépe tyto změny vnímají mladší matky, které považují mateřství jako instinkt nebo jako osud. Plánováním mateřství se zabývají spíše matky staršího věku. Starší matky bývají vyrovnanější, lépe snášejí zdravotní problémy dítěte, jsou emocionálně zralejší, což jim přináší výhody přístupu k dítěti a jeho výchově.³¹

Jak je již zmíněno, spousta žen dává přednost kariéře před mateřstvím. Dříve ženám bylo odpíráno, aby měly zároveň rodinu a kariéru. Ženy z lepší společnosti, jež provozovaly vlastní živnost, zůstávaly většinou neprovdané, případně byly vdovy. Ty, které pracovaly a měly dítě, patřily k nejchudším. Právo mít děti a zároveň pracovat si musely ženy vybojovat stejně jako vysokoškolské vzdělání nebo právo volit. Ani v současné době není samozřejmostí, aby ženy s malými dětmi chodily do zaměstnání, a najde se spousta lidí, kteří na tyto ženy pohlíží skrz prsty. Ale každá žena má své individuální vlastnosti a zájmy a je třeba toto respektovat. Tyto problémy však nemusí řešit jen rodina, kterou práce baví.³²

Jsou ženy, které chtějí být na mateřské a rodičovské dovolené co nejdéle a užít si to a jsou ženy, které by chtěly jít co nejdříve do práce. Dle mého názoru toto pramení i z obavy ztráty zaměstnání. V dnešní době není výjimkou, že místo žen zůstávají na rodičovské dovolené otcové. Může to souviset s tím, že žena vydělává více peněz, na kterých je rodina finančně závislá, proto se rodina může rozhodnout takto. Tato situace

³¹ SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3672-508.

³² MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0120-5.

je dle mého názoru pro matku však obtížná. Dítě je více fixováno na otce a matka už není hlavní osoba v životě dítěte. Je však na ní, jak se s tímto dokáže srovnat.

Ženy na mateřské dovolené mohou pociťovat, že jim něco chybí. Hlavně ty, které byly zvyklé být aktivní, baví je jejich zaměstnání, mají spoustu zájmů a mají hodně přátel. Je potřeba brát tuto skutečnost na vědomí, nesnažit se vše odsunout kvůli dítěti, jelikož by následně ženy mohly pociťovat rostoucí nespokojenost.³³ I pro tyto ženy jsou zřízena mateřská centra. Zde mohou ženy trávit čas s maminkami, které jsou na tom podobně nebo stejně, což je důležité, jelikož se mohou ujistit, že v tom nejsou samy.

Není lehké přizpůsobit život dítěti, když je žena zvyklá na svůj zaběhnutý řád. Ten se však s příchodem dítěte zcela změní. Každá žena si nový režim musí najít a přizpůsobit sama. Ale neměla by zanedbávat sama sebe. Dle mého názoru je důležité, jak se matka cítí, jelikož tak působí i na své dítě. A nejen na něj, ale třeba i na partnera. Je dobré, když žena nepropadá stereotypům, když dokáže i „vypnout“, jelikož právě stereotyp a chybění hmatatelných výsledků mateřské práce i případně její nedocení mohou mít za důsledek velkou osobní nejistotu. M. Marksová-Tominová ve své knize uvádí, že péče o dítě je dlouholetý pracovní úkol, který má nejasné výsledky a je špatně ohodnocen. Přesčasy, noční směny, často právě stereotypní činnosti, vysoká psychická i fyzická zátěž, to vše dělá z mateřství asi nejtěžší profesi a dle mého názoru i celoživotní profesi.³⁴

Problém může i nastat, když se žena chce vrátit do zaměstnání, chce dát dítě do mateřské školy, ale nikde dítě vzít nechtějí. V současné době bývají mateřské školy přeplněné a často děti odmítají z nedostatku míst. Dát dítě do mateřské školy je dobré i pro dítě. Poznává nové kamarády, učí se hrát si v kolektivu a podobně, jak je již popsáno v předchozích kapitolách. Je to však dobré i pro matky, jelikož dokáže dítě od sebe odpoutat. Jak může být dítě závislé na matce, může být i dle mého názoru závislá matka na dítěti. Může jí činit problém už to, když nechává někoho své dítě hlídat. Proto jsou mateřské školy důležité a stejně tak i mateřská centra, která jsou přiblížena v následující kapitole.

³³ MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0120-5.

³⁴ MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0120-5.

3 Mateřská centra

3.1 Definice mateřských center

„Donedávna jsem tíhla k definici, že je to společný prostor pro různé matky a děti, aby mohly být všichni spolu. Od chvíle, kdy jsme si uvědomila, že vznikají „lesní školky“, tedy školky, které nemají střechu nad hlavou a „odehrávají se v lese“, škrtnám slovo prostor a zdůrazňuji, že stačí, existuje-li skupina matek a dětí, které chtějí být spolu. Takové centrum je maximálně úsporné, nezávislé, svobodné a otužilé.“³⁵

Mateřská centra jsou zpravidla zřizována matkami, které jsou na mateřské dovolené. Tyto se zároveň podílejí na jejich samosprávě, zajišťují programy a umožňují matkám s malými dětmi vyjít z izolace, do které se celodenní péčí o děti dostávají. Mateřská centra bývají založena na principu rodinné svépomoci a vzájemné službě. Poskytují společenství, solidaritu a otevřenost všem generacím. Pořádají programy pro matky, rodiče i děti a to tvořivé, sportovní, vzdělávací, rekvalifikační a jiné. Dále mateřská centra nabízí vzájemné naslouchání, výměnu zkušeností a laické poradenství.³⁶ To vše matky na mateřské dovolené jistě potřebují a vyhledávají, jelikož se mohou v nové společenské roli cítit nejisté a někdy i osamocené.

Mateřská centra vznikají ve větších obcích a městech a jsou především pro tu polovinu roku, kdy venku není příznivé počasí, příležitostí pro vzájemné setkání maminek nebo otců dětí, a to hlavně těch, které nemají zatím věk pro mateřskou školu. Jedná se o přirozené setkávání a seznamování se s jinými než rodinnými podmínkami. Děti mají možnost vyzkoušet si dorozumívání s ostatními dětmi při různých hrách a mají také příležitosti je pozorovat a inspirovat se.³⁷

Cílem mateřských center je tedy kontakt s okolním světem a s lidmi ve shodné situaci, tedy především žen a mužů na mateřské a rodičovské dovolené. Jedná se o rodiče, kteří při pobytu doma ztrácejí kontakt s okolím a veřejným životem. Zapojením se do mateřského centra dochází k rozšíření kontaktů, rozvoj schopností a dovedností a smysluplného trávení volného času s dětmi. Tato mateřská centra vznikají obvykle

³⁵DOLEŽALOVÁ, Hana. *Co je mateřské centrum: I na mateřské dovolené mohou maminky "podnikat"!* [online]. 1999. URL: <<http://www.rodina.cz/clanek221.htm>>. [cit. 2014-11-11].

³⁶SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Co jsou mateřská centra* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].

³⁷KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

na bázi dobrovolnosti, tedy jako neformální aktivita a iniciativa. Je-li následně tato iniciativa dostatečně životaschopná, tudíž má-li dostatek osob se stejným zájmem, zformuje se do právní formy. Většinou se jedná o formu občanského sdružení a mateřské centrum převede svou činnost na profesionální úroveň. Mateřská centra v Česku však nespádají pod zákon o školských zařízeních, ani pod zákon o sociálních službách. Jednotlivá centra mají často odlišnou a velmi různorodou činnost, náplň a program. Financování je řešeno převážně z peněz měst, obcí, městysů, nadací, grantů, z peněz od soukromých firem nebo také od státu a to formou Ministerstva práce a sociálních věcí.³⁸

Dle J. Langmeiera a D. Krejčířové mohou mateřská centra uspokojit sílící potřebu hry dítěte s druhými dětmi stejného věku, jelikož zde děti mají možnost pomalu se učit komunikovat, hrát si a soupeřit se svými vrstevníky. Děti zde získávají řadu nových podnětů pro svůj rozumový vývoj a rozvoj hry. Dle výše uvedených autorů jsou mateřská centra důležitá i matky, jak je uvedeno výše. Dochází zde k navazování nových přátelství, k výměně nových informací a zkušeností i ke sdílení podobných emočních prožitků při zvládání výchovy malých dětí. Pro matky jsou tedy tato centra stejně důležitá jako pro děti, jelikož i mateřská centra mohou pro matky znamenat možnost vlastního osobnostního růstu. Výše uvedení autoři jsou toho názoru, že děti, se kterými matky navštěvují mateřská centra, lépe se adaptují při přechodu do mateřských škol a lépe zvládají komunikaci s cizími dětmi i dospělými.³⁹

Rut Kolínská, která je považována za zakladatelku mateřského centra u nás, odpověděla na otázku „Co jsou mateřská centra?“ následovně: „*V prvním plánu to jsou kluby pro matky s dětmi, zejména pro ty na mateřské dovolené. Pomáhají matkám vyjít z domácí izolace, najít přátele, pomáhat sobě i okolí. Jde v podstatě o jakousi primární prevenci sociálních problémů i různých závislostí, o pomoc ohrožené skupině. Když není matka spokojená, často propadá depresi a končí závislostí na alkoholu, drogách, vznikají konflikty v rodině, rodina se rozpadá. Matky s malými dětmi, které nejsou zakotveny v zaměstnání, trpí často pocity méněcennosti, neuspokojenosti, i představou, že jsou vytlačovány společností na okraj. Tenhle fakt si většinou uvědomují pouze ony samy a jsou také schopny s tím něco dělat. Pomůžou tedy samy sobě a pak jsou schopny pomáhat dalším skupinám "ohrožených". V centru vzniká společenství, ve kterém si mohou vzájemně pomoci. Důležité jsou i úplně plytké rozhovory. Možnost dát si kafe nebo čaj a zapojit se*

³⁸JELÍNKOVÁ, Pavla. *Mateřská centra*. [online]. URL: <<http://pomocvdomacnosti.cz/matrska-centra>>. 2015 [cit. 2015-02-01].

³⁹LANGMEIER, Josef a Dana KŘEJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. ISBN 80-247-1284-9.

*do hovoru o úplně obyčejných věcech: že ten můj taky občas hodí nějaké jídlo z okna, nic doma nedělá...*⁴⁰

3.2 Role mateřských center

V naší společnosti mají mateřská centra již svoji roli. Mezi tyto role můžeme zařadit následující:

- ❖ Jedná se o místa, kde jsou děti vítány a kde nacházejí přirozené společenství vrstevníků a vidí matku v jiné roli než v domácnosti.
- ❖ Mateřská centra mají neformální charakter a pomáhají nalézat nové přátele a sociální kontakty.
- ❖ Otevřenost center umožňuje integraci do společenství "odlišných" a učí toleranci a předchází xenofobii. Jsou otevřena všem bez ohledu na rasu, sociální vrstvy, je otevřena lidem s různým postižením, uprchlíkům a dalším skupinám společnosti.
- ❖ Tato centra vznikají dobrovolnou činností občanů a tím přispívají k rozvoji občanské společnosti a posilují mateřskou roli ženy.
- ❖ Společenství v mateřských centrech umožňuje včasné pojmenování problémů a hledání jejich řešení, kdy se tak předchází konfliktům.
- ❖ V mateřských centrech se rodiny učí využívat volný čas, proto dochází i k prevenci kriminality.
- ❖ Mateřská centra posilují sebevědomí žen a pomáhají jim udržovat jejich profesní orientaci.
- ❖ Ženy, které mateřská centra zakládají, se musí orientovat v zákonech, musí spolupracovat s obecními úřady, měly by mít zájem o obecná práva dětí.⁴¹

3.3 Přínos mateřských center

Mateřská centra mají nemalý přínos pro rodiče na mateřské dovolené, ale také pro samotné děti a i pro společnost.

⁴⁰ROZHOVOR S RUT KOLÍNKSOU: *Ani přátelé nevěří, že za to nic nemám* [online]. 2002. URL: <<http://www.obcan.ecn.cz/text.shtml?x=139534>>. [cit. 2014-11-15].

⁴¹SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Co jsou mateřská centra* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].

3.3.1 Přínos pro rodiče na mateřské dovolené

Mateřská centra nabízejí aktivity mimo domov a zajišťují odbourání společenské izolace. Umožňují sdílení mateřské dovolené s osobami ve stejném postavení, soudržnost a solidarita, dále umožňují zapojení se do veřejných záležitostí i jejich ovlivňování. Mateřská centra také podporují seberealizaci, udržení a rozvoj vlastní profesní stránky.

3.3.2 Přínos mateřských center pro děti

Dětem zajišťují zapojení se do kolektivu vrstevníků a navazování sociálních kontaktů s jinými dětmi. Umožňují dětem sdílet další bezpečné a příjemné místo mimo domov. Děti mohou vidět své rodiče v jiné než mateřské roli a to v roli profesní, veřejně aktivní atp.

3.3.3 Přínos mateřských center pro společnost

Mateřská centra pořádají dobrovolnické aktivity, které mají velký význam v pospolitosti společnosti. Mají přínos v rámci občanské společnosti, umožňují formování sebevědomé a fungující rodiny. Mateřská centra se podílí na výchově a ovlivňování dětí k práci pro druhé. Aktivity center mají také značný podíl na prevenci kriminality, na budování dobrých vztahů s okolím a dalšími rodiči a na tvorbě a podpoře společenského života na sídlištích.⁴²

3.4 Síť mateřských center

3.4.1 Definice Sítě mateřských center

Idea mateřských center přišla do České republiky z Německa, kdy s Německem stále spolupracují. Mateřská centra u nás získala spolupráci cenné informace a dnes si už vzájemně předávají zkušenosti.⁴³

Rut Kolínská, která stála u zrodu prvního mateřského centra v Praze roku 1992, vysvětluje, že síť mateřských center je střešní organizací, která vznikla roku 2002. V současné době zajišťuje téměř 300 MC po celé republice. Síť mateřských center

⁴² JELÍNKOVÁ, Pavla. *Mateřská centra*. [online]. URL: <<http://pomocvdomacnosti.cz/mataska-centra>>. 2015 [cit. 2015-02-01].

⁴³ SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Mezinárodní spolupráce* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.mataska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].

zajišťuje především metodické vedení a vzdělávací aktivity koordinátorkám mateřských center, ale také poradenství v oblasti rodiny pro zájemce z řad široké veřejnosti. Většinou se na Síť mateřských center obracejí členky vedení a aktivní osoby z mateřských center. Mimo ně se na síť obracejí i lidé pro radu v oblasti problematiky rodiny, kdy v posledních letech patřil k závažným tématům nedostatek míst ve školkách a hledání alternativy.⁴⁴

3.4.2 Úkoly Sítě mateřských center

Jelikož je Síť mateřských center občanským sdružením, sdružuje jednotlivá mateřská centra za účelem koordinace, propagace a rozšiřování hnutí mateřských center v ČR a jeho zapojení do mezinárodních organizací. Snaží se posilovat hodnoty rodiny, úlohy rodičů a mateřské role ženy a podporuje právní ochranu rodiny, mateřství a rovných příležitostí mužů a žen ve společnosti. Mezi základní úkoly Sítě mateřských center patří:

- ❖ koordinace mateřských center v České republice
- ❖ podpora a metodické vedení mateřských center, které v ČR nově vznikají
- ❖ konzultace a poradenství pro centra, která již fungují
- ❖ rozšiřování povědomí veřejnosti o mateřských centrech
- ❖ spolupráce s jinými státními i nestátními organizacemi
- ❖ spolupráce s partnerskými organizacemi v zahraničí
- ❖ spolupráce s médii
- ❖ reprezentace mateřských center v ČR i zahraničí
- ❖ dokumentace společných akcí a vedení archivu o činnosti jednotlivých mateřských center
- ❖ pořádání seminářů, konferencí a kongresů a jiné.⁴⁵

3.5 Mateřské centrum Hnízdo Zábřeh

V místě bydliště se nachází Mateřské a rodinné centrum Hnízdo, které funguje jako občanské sdružení. V tomto centru jsou zakotvena jednoduchá pravidla, která pomáhají k příjemnému pobytu v tomto centru:

⁴⁴ PRAVÁ PRAHA: *Síť mateřských center pomáhá (nejen) rodinám* [online]. 2013. URL: <<http://www.pravapraha.cz/cs/clanek/sit-materskych-center-pomaha-nejen-rodinam>>. [cit. 2014-11-15].

⁴⁵ SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Poslání Sítě MC* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.materska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].

- ❖ Zodpovědnost za sebe i dítě mají rodiče po celou dobu pobytu v mateřském a rodinném centru, je třeba, aby dbali na bezpečnost a zdraví.
- ❖ Po příchodu je třeba, aby se rodiče zapsali do prezenční listiny a zaplatili příspěvek na provoz mateřského a rodinného centra.
- ❖ Při vstupu je třeba se přezouvat.
- ❖ Za věci, které rodiče nechají v mateřském a rodinném centru ležet bez dozoru, se neručí.
- ❖ Je třeba svačit u stolečku.
- ❖ Je třeba se průběžně se podílet na úklidu hraček a klubovny mateřského a rodinného centra, na konci je třeba vše uvést do původního stavu.
- ❖ Škodu vzniklou na zařízení a hračkách je třeba hlásit.
- ❖ Je třeba tolerovat ostatní rodiče a děti.
- ❖ Není vhodné navštěvovat mateřské a rodinné centrum v době nemoci.
- ❖ V mateřském a rodinném centru je dětem k dispozici nočník nebo WC – po svém dítěti je třeba uklidit. Vždy je třeba své dítě na WC doprovodit.
- ❖ Své nápady, přání, stížnosti a doporučení můžou rodiče sdělit vedoucí programu.
- ❖ Rodiče souhlasí s fotografováním a použitím fotografií pro účely mateřského a rodinného centra Hnízdo.

Rodiče svým podpisem v evidenci docházky stvrzují souhlas s těmito pravidly.⁴⁶

Mateřské centrum Hnízdo nabízí obvyklé aktivity, jako jsou klub maminek Maminec, klub dětí Barvínek a tvořivá dílna, ale také se zde maminky s dětmi schází dvakrát týdně k modlitbám za své děti – Modlitby matek. Již několikátým rokem mateřské centrum podporuje v rámci charitního projektu Adopce na dálku vzdělání běloruského chlapce Jevgenije Avděje. Prostředky na adopci získává z dobrovolného vstupného na akcích pro veřejnost jako např. Pohádkový les, Lampionový průvod, pouť rodin ke svaté Anně. Také již mateřské centrum s velkým úspěchem zařadilo workshopy společenského tance. Každou neděli (za hezkého počasí) hrají návštěvníci se seniory na náměstí pétanque.

Díky mateřskému a rodinnému centru přibývá v našem městě a okolí stále více spokojených a sebevědomých matek, více vyrovnaných a pohodových rodin. Každý den

⁴⁶ HNÍZDO: *Pravidla hnízdění*. [online]. 2014. URL: <<http://www.hnizdozabreh.cz/pravidla-hnizdeni>>. [cit. 2015-02-25].

zde přicházejí nové maminky, nacházejí u nás kamarádky, svěřují se svými radostmi i starostmi, odvažují se k novým krokům, jako jsou soukromé podnikání (pedikúra, kosmetika) nebo dálkové studium na střední či vysoké škole (práva, pedagogika, jazyky). Nejhezčím krokem je početí dalšího potomka. Kdyby centrum nebylo, kočárků ve městě by možná ubylo.⁴⁷

⁴⁷ SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Hnízdo*. [online]. Praha, 2009. URL: <http://www.materska-centra.cz/download.php?FNAME=1353863567.upl&ANAME=Zabreh_MRC_Hnizdo.pdf>. [cit. 2015-02-25].

4 Mateřské školy

Zatímco mateřská centra navštěvují děti s rodiči, do mateřských škol chodí děti už sami. Měly by zvládnout nepřítomnost rodičů a měly by mít základní návyky a dovednosti. Ne každé dítě je však připraveno na odloučení od matky nebo od rodičů. Ze začátku mohou děti do mateřské školy docházet jen některé dny v týdnu, než si zvyknou na celotýdenní návštěvu mateřské školy. Jelikož je dítě v předškolním věku silně provázáno se svými nejbližšími, může to vytvářet komplikované výchozí situace pro vstup do mateřské školy a může mu to ztěžovat orientaci v nových podmínkách. V tomto směru se jedná o náročné období, kdy dítě prožívá rozporuplně svoji touhu zkusit nové možnosti, ale zároveň trpí obavami a stejně tak tomu může být i u rodičů. Ti si uvědomují, že by dítě mělo vstoupit do soužití s vrstevníky, kteří budou jeho generační skupinou, ale také mají obavy, jak se všichni vyrovnají s tím, že bude dítě velkou část dne trávit mimo rodinu. I nejistota, jak bude dítě přijato v nových podmínkách, vyvolává u rodičů neklid, a někdy je třeba opakovaně vysvětlovat dítěti, co bude nebo nebude zvládat v mateřské škole již dlouho před tím, než do mateřské školy nastoupí. Tímto se i sám rodič zbavuje nejistoty, a strachu z toho, jak dítě obstojí a jak jej nové prostředí přijme. Není tedy jednoduché se rozhodnout, kdy a kam své dítě rodina svěří, i přestože má v našich podmínkách mateřská škola dlouholetou tradici. V současnosti je mateřská škola orientována více na rozvoj osobnosti každého dítěte a na kultivaci vzájemných vztahů mezi dětmi. Neexistuje jednotná škola a to ani mateřská. Každá mateřská škola připravuje pro svoji práci vlastní program a snaží se vycházet i z toho, kde se nachází, jaké mají děti potřeby, čím je možné je zaujmout a motivovat pro položení základu učít se. Nesnaží se oslovit jen děti, ale i jejich rodiče, aby vztahy byly pozitivní.⁴⁸

Při příchodu do mateřské školy upoutává děti již sám prostor, který je zcela odlišný od toho, v jakém se běžně vyskytuje. Vše, co znají u míst, kde bydlí s dospělými, je najednou přizpůsobeno rozměrům dítěte. To může vyvolávat pocit, že je tento svět vytvořen jen pro děti, je pro ně dostupný, zajímavě vybavený a nachází se zde děti stejné věkové kategorie. Je zde spousta nových hraček, které děti upoutají. Děti jsou zde ty důležité osoby, pro které byl tento svět připraven a jen s nimi zajímavě funguje. Je odlišný od světa, kde vládnou dospělí. Každé nové prostředí, věci a jevy v něm obsažené jsou pro dítě zdrojem poznání.

⁴⁸ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

- ❖ Objevují se nové zvuky, dítě zkouší, jak se chová zvuk v různých prostorách, jak souvisí typ prostoru s charakterem zvuku a podobně.
- ❖ Dítě začíná jinak vnímat prostřednictvím vidění, kdy u většiny dětí převažuje dominantní vizuální způsob vnímání a paměti.
- ❖ Dalším zdrojem poznání může být i barevnost a tvary, na základě kterých se dítě rychle orientuje v okolním světě.⁴⁹ Existují panelové řadové domy, které mají nad vstupními dveřmi různě barevné tvary, podle kterých dítě snadno pozná, ve kterém vchodě bydlí.

4.1 Typy mateřských škol

4.1.1 Dělení podle zřizovatele

Mateřské školy lze rozdělit z několika hledisek. Můžeme je rozdělit podle zřizovatele, kdy se mateřské školy dělí na veřejné, soukromé rejstříkové, soukromé ostatní a dětské skupiny.

Veřejné mateřské školy jsou zřizované státem, obcemi, krajem nebo svazkem obcí. Vztahuje se na ně školský zákon⁵⁰ a s ním související předpisy, kdy základním rysem je zápis školy do školského rejstříku. Finanční prostředky na přímé vzdělávání hradí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT). Tyto prostředky jsou přidělovány prostřednictvím rozpočtů krajů a to na základě počtu žáků. Kapitálové výdaje mateřských škol a provozní výdaje, které nejsou přímými vzdělávacími výdaji, hradí jejich zřizovatelé. Rodiče dětí ve veřejných mateřských školách přispívají na stravování dětí a hradí školné, které se pohybuje zhruba kolem 400 Kč – 1000 Kč za měsíc. O snížení nebo prominutí školného rozhoduje ředitel mateřské školy a toto se jedná u dětí se sociálním znevýhodněním.

Soukromé rejstříkové mateřské školy bývají zřizovány církevními právníckými osobami, jejichž předmětem činnosti je poskytování vzdělání nebo jiných školských služeb podle školského zákona. Církevní mateřské školy dostávají státní dotace ve stejné výši jako školy veřejné a to přímo z MŠMT. Soukromé mateřské školy rejstříkové musí splňovat stejné hygienické požadavky jako mateřské školy veřejné a školné se zde pohybuje od 3000 Kč do 5000 Kč za měsíc při celodenní docházce.

⁴⁹ KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.

⁵⁰ Zákon č. 561/2004 Sb., Školský zákon

Soukromé mateřské školy ostatní jsou ty, které nejsou zapsány v rejstříku MŠMT, a jedná se o soukromá zařízení. Tyto instituce se řídí při své činnosti pouze obecně platnými právními předpisy. Jedná se o volnou živnost, kdy tyto školky nejsou dotovány a poplatek je stanoven přímo poskytovatelem.

Dětské skupiny jsou flexibilní formou péče o dítě, což je výhodou hlavně pro rodiče, kteří své děti mohou umístit do dětské skupiny jak denně, tak pouze na konkrétní dny v týdnu. Zřízení dětských skupin není tak finančně a hygienicky náročné jako zřízení klasických mateřských škol. Jsou zaměřené na děti ve věku od jednoho roku do začátku školní docházky a v jedné skupině může být maximálně 24 dětí.

4.1.2 Dělení podle vzdělávacího programu

Dále je možné mateřské školy dělit dle vzdělávacího programu. Zde patří církevní mateřské školy, lesní mateřské školy, Montessori mateřské školy, Daltonské mateřské školy, Waldorfské mateřské školy, jazykové mateřské školy, mateřské školy Začít spolu – Step by Step a speciální mateřské školy.

Církevní mateřské školy zábavnou formou děti seznamují se základními náboženskými fakty. Nepřijímají jen děti z věřících rodin, ale i z nevěřících rodin. Církevní mateřské školy nemají podmínku pokřtění dítěte. Ve většině případů mají právní formu školské právnické osoby nebo příspěvkové organizace a obvykle bývají zapsány v rejstříku MŠMT, kdy v tomto případě dostávají dotace.

Lesní mateřské školy spadají pod soukromé školky a jsou považovány za typ alternativního předškolního vzdělávání pro děti od 3 do 6 let. Výuka probíhá většinou venku za každého počasí, kdy je kladen důraz na rozvoj dovedností dětí vlastními silami v přímém kontaktu s přírodou. Obvykle bývá ve třídě maximálně 15 dětí. Děti doprovází dvě dospělé osoby.⁵¹

Montessori mateřské školy jsou pojmenované po své zakladatelce M. Montessori, což byla italská lékařka, která se zabývala problémy výchovy a vzdělávání dětí. Zjistila, že dítě se učí chodit, mluvit, manipulovat s předměty skrze svou vlastní tvořivost, ne proto, že ho to dospělí lidé učí. Na základě tohoto zjištění vypracovala metodu Montessori, která za pomoci speciálních učebních pomůcek a vytvořením vhodného prostředí podporuje přirozený zájem dítěte. Pomáhá dítěti vytvářet svůj vlastní úsudek. Vzdělávací systém vychází z vývojových potřeb dítěte, učí ho rozvíjet jeho přirozené schopnosti a smyslové

⁵¹ Nejskolky. [online]. URL: <<http://www.nejskolky.cz/typy-skolek/>>. 2015 [cit. 2015-02-04].

vnímání.⁵² Jelikož se výzkumné šetření provádělo i s matkou dětí, které navštěvovaly mateřský klub Monessori a následně navštěvovaly i mateřskou školu Montessori, je tato forma mateřské školy více rozepsána v následující podkapitole.

Daltonské mateřské školy mají podobné zásady jako školy Montessori., kdy kladou důraz na to, aby děti vycházely samy se sebou a s ostatními pro zachování vlastní osobnosti. Děti jsou vedené k zodpovědnosti za své chování a jsou vedené ke vztahu k přírodě.

Waldorfské mateřské školy kladou důraz zejména na morální a citový vývoj dítěte. Tento typ mateřských škol nezatěžuje dětskou paměť. Preferuje se zde hra a experimentování, klade se zde důraz také na rytmus, který je obsažen ve hrách, zpěvu, říkadlech apod. Děti zde často pracují s přírodními materiály, jelikož je důležité vnímat přírodu. Ve Waldorfských mateřských školách je důležitá spolupráce s rodiči.

Jazykové mateřské školy pomáhají dětem osvojit si některý z cizích jazyků, kdy učitelé s dětmi komunikují zpravidla pouze v cizím jazyce. Tento typ mateřských škol bývá poměrně finančně náročnější.

Mateřské školy Začít spolu – Step by Step budují základy pro postoje, znalosti a dovednosti a intenzivně rozvíjejí komunikaci, kooperaci a řešení problémů, Děti se zde připravují na to, aby se v budoucnu aktivně zajímaly o učení, uměly se učit efektivně, učení je bavilo a nebylo pro ně jen stresem. Dále se děti učí přijímat změny a aktivně se s nimi vypořádávat, myslet kriticky a řešit problémy.

Speciální mateřské školy jsou určeny pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami, s logopedickými nebo jinými zdravotními problémy či postižením. Speciální školky se snaží o prohlubování spolupráce s rodinou. Rodiče mohou své děti navštěvovat a účastnit se her a činností.⁵³

4.2 Mateřská škola Montessori

Mateřská škola Montessori pracuje na jiných principech než klasické mateřské školy. Klade se zde důraz na tedy na respektování osobnosti dítěte a jeho přirozeného vývoje, kdy dochází k uplatňování jiného přístupu ve vzdělávání. Jak je výše uvedeno, dochází

⁵²Montessoricr: *Společnost Montessori*. [online]. URL: <<http://www.montessoricr.cz/maria-montessori/>>. 1999-2013 [cit. 2015-02-04].

⁵³Nejskolky. [online]. URL: <<http://www.nejskolky.cz/typy-skolek/>>. 2015 [cit. 2015-02-04].

k zaměření na dítě, kdy se tedy vychází z jeho individuálních potřeb. Je třeba podchytit dítě v každé fázi jeho vývoje a tato metoda nabízí tolik mezikroků k pochopení učiva, kolik dítě potřebuje. Z toho plyne větší zájem dětí o nové informace. Jiné je i hodnocení dětí, kdy jsou děti hodnoceny slovně. Děti mezi sebou nesoutěží. Velký důraz je kladen tedy na samostatnost, děti jsou vedeny k samostatnému rozhodování a zodpovědnosti za svou práci. Dalším odlišným znakem je, že děti pracují samostatně ve svém vlastním tempu. Při práci s pomůckami děti pochopí učivo mnohem lépe. Pracuje se tedy s pomůckami, nehraje se zde tedy s klasickými hračkami. Děti jsou připraveny k celoživotnímu učení a jsou schopny uplatnit se, nejsou tolik závislé na svém hodnocení zvenčí, nachází smysl života samy díky vnitřní motivaci se zohledněním a uvědoměním si svých vlastních schopností a dovedností. Vyrůstají v samostatné a sebevědomé osobnosti dodržující jasná pravidla, které jsou ve školce Montessori zakotveny. Je dán prostor k hlubší spolupráci rodiny a mateřské školy nebo i školy.

Ve školce nebo i ve škole jsou tedy připravené speciální pomůcky s okamžitou zpětnou vazbou pro dítě, které v průběhu učení zapojuje více smyslových kanálů. Práce a tempo učení jsou individualizovány a odpovídají stupni vývoje dítěte. Učitel zde plní funkci průvodce, kdy se zastává názor „ukaz mi, abych to dokázal sám“. Děti se učí pro radost a rady objevují vše nové. Jsou aktivní, hovoří nebo spontánně pracují potichu, mají volnost pohybu. Hodnocení dětí je podle vývoje, mapuje se přehled zvládnutých dovedností za pomoci tzv. map pokroku, které pomáhají popsat úroveň dovedností jednotlivých dětí. Mají radost z učení a poznávání.⁵⁴

Na základě pozorování věcí, kterými se děti baví a jimiž se opakovaně zabývají, vytvořila M. Montessori právě ty učební pomůcky, jež stimulují smysly, postupují v logické řadě a mají v sobě zabudovanou kontrolu správnosti. Montessori pomůcky vedou k pochopení abstraktních představ a dávají základ pro abstraktní myšlení.⁵⁵

Výuková metoda Montessori je tříступňová. Spočívá ve třech fázích, které jdou následně po sobě, díky kterým dojde ke komplexnímu pochopení celé nové látky. Například pro práci s tělesy je první fáze pojmenování učitelem, která představuje úvod do práce s pomůckou a spojení smyslového vjemu s příslušným pojmenováním. Výběr konkrétní pomůcky závisí jak na učiteli, tak na dítěti. Učitel by měl vybrat novou pomůcku

⁵⁴Montessori opava: *Co je jinak v Montessori?*. [online]. URL: <<http://montessoriopava.webnode.cz/m-montessori/srovnani-tradicni-a-montessori-skoly/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].

⁵⁵Montessori opava: *Montessori pomůcky*. [online]. URL: <<http://montessoriopava.webnode.cz/montessori-pomucky/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].

na základě úrovně připravenosti dítěte. Důležité je probudit v dítěti zájem. Učitel používá podstatná a přídavná jména, kdy třeba vezme do ruky krychli a dítěti sdělí: „To je krychle.“ Takto ukáže a pojmenuje všechna tělesa ze sady.

Následuje fáze znovuzpoznání, kdy cílem této fáze je rozpoznání předmětu pomocí příslušného pojmenování. Jedná se o ověření úspěšnosti první fáze výuky. Ověřuje se tím to, zda si dítě v paměti spojilo předmět s jeho názvem. Učitel dítěti zřetelně položí otázku týkající se podstatného nebo přídavného jména. V případě těles by to mohla být otázka typu: „Co z toho je krychle?“, popř. „Ukážeš mi krychli?“. Dítě ukáže na těleso, o kterém si myslí, že je krychle. Takto si učitel ověří znalost těles.

Poslední fází je aktivní ovládání, které slouží k zopakování názvu příslušného předmětu. Jde o další ověření první fáze. Učitel vezme do ruky těleso a položí dítěti otázku typu: „Co je tohle?“. Pokud má dítě dobře naučené spojení předmětu s jeho názvem, odpoví správně.⁵⁶

Pro příklad jsou uvedeny některé pomůcky, které pro účely diplomové práce poskytla paní MUDr. Gabriela Štroblová, kdy zároveň souhlasila s použitím těchto fotografií v diplomové práci.

Fotografie č. 1

Fotografie č. 2

⁵⁶ Společnost Montessori: *Principy Montessori pedagogiky*. [online]. URL: <<http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].

Na fotografii č. 1 je zobrazena jedna z pomůcek Montessori, která se využívá na cvičení motoriky, kdy se dítě učí dát kuliček na okraj misky. Dítě musí mít už dost síly zmáčknout ho, pochopit, jak ho dát na ten okraj a kdy pustit.

Na fotografii č. 2 je další pomůcka, která slouží k procvičování jemné motoriky, kdy dítě navléká korálky na špejli. Jde o předstupeň navlékání korálek na šňůrku, kdy už jsou to menší korálky.

Fotografie č. 3

Na fotografii č. 3 je vyobrazena pomůcka Domino, kdy dítě přiřazuje psací písmeno k tiskacímu. Zároveň domino postupně spojuje abecedu, aniž ji musí dítě umět.

5 Výzkumná část

Výzkumné šetření se zaměřuje na to, zda může mít návštěva mateřského centra vliv na socializaci dětí v předškolním věku. Je prováděno s matkami dětí, které před nástupem do mateřské školy navštěvovaly se svými dětmi mateřské centrum a nyní jejich děti navštěvují mateřskou školu. Výzkum se zaměřuje na konkrétní poznatky matek, v čem vidí pozitiva návštěvy mateřského centra, jak se jejich děti zapojují do kolektivu v mateřské škole apod.

5.1 Výzkumná otázka

Na základě výzkumného šetření je stanovena základní výzkumná otázka, kterou se výzkumné šetření zabývá:

1. Má návštěva mateřského centra význam v procesu socializace dítěte v předškolním věku?

5.2 Výzkumný cíl

Cílem výzkumu je tedy zjistit, zda hrají mateřská centra v procesu socializace dítěte v předškolním věku svoji roli, zda matky vnímají činnost mateřských center jako pozitivní nebo spíše negativní, a pokud je vnímají jako pozitivní pro své děti, tak v čem pozitiva konkrétně spatřují.

5.3 Druh použitého výzkumu

K získání dat ve výzkumném šetření je použit kvalitativní výzkum, jehož nástrojem je rozhovor na rozdíl od kvantitativního výzkumu, kdy se využívá ke sběru dat dotazník. Kvalitativní výzkum používá zejména tři typy dat. A to data právě z rozhovorů, data z pozorování a data z dokumentů. Jedná se tedy o práci se slovy a textem.⁵⁷

Vzhledem k typu výzkumného problému je zvolen právě tento typ výzkumu, který umožňuje zabývat se blíže jednotlivými matkami s dětmi, což je vhodnější právě proto, že každé dítě i každá matka jsou jedineční s vlastními jedinečnými názory a zkušenostmi.

⁵⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 9788073673130.

Dle R. Švaříčka a K. Šedové je „kvalitativní přístup proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“⁵⁸

5.4 Metoda výzkumu

Jako metodu sběru dat je použit polostrukturovaný rozhovor, který vyžaduje vytváření okruhů otázek, které jsou pro výzkumníka závazné. Je možné v průběhu rozhovoru pořadí otázek měnit, popřípadě klást doplňující otázky. Otázky jsou pracovními pomůckami, které se ověřují. Základem pro tuto metodu jsou otevřené otázky. Při dotazování je důležité, aby výzkumník kladl otevřené otázky tak, aby nedošlo k omezení autenticity zkušenosti respondentů.⁵⁹

Výzkumné šetření této diplomové práce je zaměřeno na základní okruhy zkoumaných problémů. V první řadě je řešeno, kdy dotazované ženy začaly se svými dětmi navštěvovat některé mateřské centrum. Dále je zmíněno, co je vedlo k tomu, že se rozhodly mateřské centrum navštěvovat. Dalším zkoumaným okruhem jsou činnosti, které se svými dětmi v mateřském centru dělaly. Následně jsou rozebrány výhody a popřípadě nevýhody, které spatřují v návštěvě mateřského centra. Výzkumné šetření se dále zaměřuje na to, jak se děti zapojovaly do činností mateřského centra a následně do činností v mateřské škole, popřípadě jak se zapojovaly do kolektivu ostatních dětí. Jak je uvedeno v teoretické části diplomové práce, na proces socializace dětí mají vliv i sourozenci dětí, proto je jednou ze zkoumaných okruhů i vlastní názor dotazovaných žen na možnost vlivu sourozenců v rodině v procesu socializace dětí v předškolním věku. V posledním zkoumaném okruhu je zkoumáno, zda dotazované ženy na základě svých zkušeností doporučují návštěvu mateřského centra.

Dotazovaným ženám byly následně kladeny otázky, na které na základě svých zkušeností odpovídaly. Ne vždy bylo možné vycházet ze stejných otázek, jelikož se

⁵⁸ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 9788073673130.

⁵⁹ GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP. *Výzkumné metody v praxi*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2013. ISBN 978-80-247-3922-9.

právě zkušenosti matek odlišují. Proto byly otázky kladeny v kontextu rozhovoru a byl nechán volnější průběh rozhovorů. O některých tématech se rozovídaly více, o některých méně.

5.5 Výzkumný vzorek

Rozhovor byl prováděn s pěti ženami, které jsou označovány jako R1 až R5. Tyto ženy mají vystudované alespoň vyšší odborné vzdělání. Vystudované obory se u žen liší. V současné době jsou dvě ženy z výše uvedených pěti na rodičovské dovolené, ostatní tři jsou již v pracovním poměru. Věk dotazovaných žen se pohybuje v rozmezí od 29 do 36 let. I když se jedná o malý vzorek dotazovaných žen, byl kladen důraz na pestrost výběru. Jedna z dotazovaných má pouze jednu dceru a žije s ní v současné době sama bez manžela nebo bez přítele. Další využívá a v současné době i vede Klub Montessori, kdy se činnost tohoto klubu liší od činností v jiných mateřských centrech, kdy metoda Montessori je vysvětlena v teoretické části diplomové práce.

Každá žena má své zkušenosti a svůj vlastní náhled na možnosti využívání mateřského centra. Podmínkou však bylo, že ženy mají alespoň jedno dítě, které navštěvuje v současné době mateřskou školu, a s tímto dítětem navštěvovala některé mateřské centrum.

První ženou, se kterou byl veden rozhovor, je žena věku 31 let. Má jednu dceru, které jsou 4 roky, a ta navštěvuje mateřskou školu. Jiné děti paní, kterou budu označovat jako R1, nemá. S dcerou paní R1 navštěvovala mateřské centrum již od 10 měsíců jejího věku. S dcerou žije sama, bez manžela. Na východu dcery je nyní sama. Již je v pracovním poměru a má dosaženo vyšší odborné vzdělání.

Druhá žena, se kterou byl veden rozhovor, je žena ve věku 36 let. Má 2 syny, kdy jeden má 3 roky a druhý 5 let. Oba nyní navštěvují mateřskou školu. Jiné děti paní, kterou budu označovat jako R2, nemá. Do pracovního poměru se vrátila již v době, kdy bylo mladšímu synovi 2 roky. Má vysokoškolské vzdělání.

Třetí dotazovanou je žena ve věku 29 let. Má syna ve věku 5 let a dceru ve věku 2 let. Obě děti navštěvují mateřskou školu. Jiné děti paní, kterou budu označovat jako R3, nemá. Nyní je opět v pracovním poměru. Má vysokoškolské vzdělání.

Další dotazovanou je žena a ve věku 34 let. Má dva syny, kterým je 1 rok a 4 roky. S mladším synem je doma na rodičovské dovolené, starší syn navštěvuje mateřskou školu. Tyto ženu budu označovat jako R4. Paní R4 má vysokoškolské vzdělání.

Poslední dotazovanou je žena a ve věku 36 let. Má dvě dcery a jednoho syna, kdy nejstarší dcera má 9 let, syn 7 a druhá dcera 2 roky. S nejmladší dcerou je doma na rodičovské dovolené. Tyto ženu budu označovat jako R5. Paní R5 má vysokoškolské vzdělání.

S prvními třemi ženami byl rozhovor proveden v pracovním prostředí po předchozí telefonické domluvě. S dalšími dvěma ženami byl rozhovor proveden v jejich domácím prostředí po předchozí domluvě.

Všechny ženy byly upozorněny, že rozhovor je anonymní a souhlasily s použitím rozhovoru pro účely diplomové práce.

5.6 Rozhovory

5.6.1 Rozhovor se ženou R1

Otázka 1: *Kdy jste začala s dcerou navštěvovat nějaké mateřské centrum a jak často?*

R1: *„Já myslím, že jsem s Míšou začala chodit asi tak v 10 měsících do mateřského centra, které se jmenovalo Hraníčko. Tam jsem chodila jednou týdně dopoledne tak od půl 10, většinou tak na ty dvě hodiny. Některé maminky tam chodily třeba jen na hodinu. To záleží, jak ty děti chodí spát nebo jak se zrovna cítí. Ale já jsem tam ty dvě hodiny s Míšou vydržela.“*

Otázka 2: *Chodila jste tam s někým známým nebo jste se rozhodla a začala jste tam chodit s dcerou sama?*

R1: *„Začala jsem tam chodit s kamarádkou a jejím synem, který byl starší než má dcera. Určitě už měl tak dva roky a dva měsíce.“*

Otázka 3: *Začala jste mateřské centrum navštěvovat na základě nějakého doporučení nebo podle čeho jste si MC vybrala?*

R1: *„Začala jsem tam chodit na doporučení právě té kamarádky, která tam chodila už dříve. Říkala jsem si, že to pro Míšu bude dobré, jelikož nemá sourozence, tak si aspoň může pohrát s jinými dětmi. Konkrétně třeba s Matýskem, což je syn od té mé kamarádky.“*

Otázka 4: *Co jste tam s dcerou dělala?*

R1: „Míša si tam hrála. Trochu se tam i cvičilo. A když ty děti vidí, že to dělají i ostatní děti, tak je to jednak víc baví a také se více snaží. Pro Míšu bylo i dobré, že tam měla nové hračky, které ji zabavily. Ty, co má doma už měla okoukané.“

Otázka 5: Takže může mateřské centrum představovat i nové podněty pro děti, které tam chodí?

R1: „Určitě. Prostě tam je spousta nového pro ty děti. Už i ten kontakt s jinými dětmi. Však když Míše koupím novou hračku, hraje si jen s ní.“

Otázka 6: Vidíte tedy výhody v návštěvě mateřského centra?

R1: „Já myslím, že jo. No, tak jednak právě když nemají sourozence, tak se setkají i s jinými dětmi a ne jen s dospělými, což u nás je, jelikož nemá sourozence. Dále - děti se musí naučit dělit, třeba o své hračky. Míša se s nikým doma dělit nemusí a má s tím někdy problém. Nebyla zvyklá někomu půjčovat své hračky a často říkala „néé, to je moje!!!““

Otázka 7: Takže si myslíte, že jí to v tomto třeba i pomohlo?

R1: „Tak nemyslím si, že by se o tolik změnila, jelikož jsme tam chodili krátce. Spíš to měla tak, že byla z těch dětí jedna z nejmladších a nejmenších, tak se spíš stávalo, že ty hračky braly děti jí. Nebo do ní kolikrát šťouchly. Myslím, že aspoň měla tu možnost se nějak bránit. Já jsem kolikrát „rostla“, když jsem viděla, jak do ní děti šťouchají. Myslím, že je to dobré i pro rodiče, konkrétně pro mě v tom, že jsem se musela obrnit. Člověk musí někdy zatnout zuby.“

Otázka 8: V čem to je tedy pro Vaši dceru dobré?

R1: „Přichází s tím do styku a nebude tak překvapena, když se jí to stane, což se jí ve školce již stalo a určitě ještě stane. Určitě ale čeho je moc, toho je moc, to je jasné. Nenechávala jsem ji tam otloukat. Myslím, že je to dobré pro ty děti právě proto, že je to prostě něco nového. A nejen pro děti, ale i pro ty maminky, protože si předávají zkušenosti z výchovy nebo kdo jak co dělá, kdo jaké má nemoci a tak. Hlavně pro prvorodičky. Já jsem tedy byla prvorodička a pro mě bylo fajn, když jsem si mohla popovídat s jinými maminkami o svých problémech s Míšou.“

Otázka 9: Takže se Míša těšila na návštěvu mateřského centra? Zapojovala se do kolektivu?

R1: „Ano, byla vždycky nadšená. Naše dítě totiž nemá rádo stereotyp, jako některé jiné děti. Míša se vždycky těší, když je něco nového. To má i teď. Většinou si vzala hračku a přinesla si ji ke mně a hrála si se mnou. Byla mladší než ostatní, tak jsem byla i ráda, že si hraje u mě, měla jsem ji na očích. Taky tam ale byly maminky, které si svých dětí nevyšímaly a bavily se spolu. Uvařily si káfičko a bavily se mezi sebou a jejich děti tam

všude lezly a tak. Třeba my jsme braly našim dětem svačinky a pití a jedna holčička vždycky k někomu přišla a ne že brala jen hračky, ale také třeba to pití. Na to jsem byla alergická. A taky tam furt po něčem lezla a ta mamina si jí všimla, až když spadla a začala brečet. Spíš nám přišlo, že ty všechny děti hlídáme my.“

Otázka 10: Musela jste ji přemlouvat, aby šla domů?

R1: „Musela, ale ono se v určitou hodinu chodilo domů. Bývali jsme tam do konce. To pak šli všichni, tak šla i ona celkem bez protestů, když viděla, že by tam nikdo nezůstal.“

Otázka 11: Vidíte v návštěvě mateřského centra i nějaké nevýhody?

R1: „Těžko říct, jestli je to výhoda nebo nevýhoda. Ale švagrová tam chodila s dcerou a ta tam chytila rýmu a tak tam potom nechtěla chodit. Byla našťvaná, ale já si myslím, že ty děti někde tu odolnost získat musí, aby pak nebyly často nemocné ve školce.“

Otázka 12: Takže Vy to vidíte jako výhodu nebo jako nevýhodu?

R1: „No já jsem tam chodila v létě, tak jsem s tím problémy neměla. Ale je pravda, že byla Mikulášská nadílka a jedna maminka si to pro své dítě nemohla nechat ujít, i když mělo teplotu a tak tam večer s ním šla. To jsem byla tedy našťvaná, protože jsem se snažila, aby Míša nemocná nebyla (právě před Vánoci) a ta maminka tam šla, i když věděla, že její dítě má teplotu. Některé maminky v tomto nemají soudnost.“

Otázka 13: A jak v mateřské škole zapadla do kolektivu?

R1: „Tak nebrečela, když jsme ji tam začali dávat, ani teď nebrečí. Míša se nebála nového prostředí, rychle si na to zvykla. Ale některé situace, které ve školce probíhají, prostě nechápe, jelikož nemá sourozence a doma s tím nepřichází do styku.“

Otázka 14: Že se třeba právě hádají o hračky nebo co například?

R1: „Ne, tak to se nějak porovnají. Ale tak třeba dost nepobírá takové ty situace, kdy se spolu děti 10 minut kamarádí a jsou nejlepší kamarádi (zrovna spolu „ka“) a za dalších 10 minut spolu nekamarádí („neka“). Dospělí to nedělají a sourozence nemá, tak prostě neví. Kouká na to spíš tak zpovzdálí a nerozumí tomu. Jinak učitelka ze školky neříkala, že by se děti nějak stranila.“

Otázka 15: Takže myslíte, že mají v procesu socializace dítěte v předškolním věku svoji roli i sourozenci?

R1: „Tak já si myslím, že určitě. Já kdybych nemusela, tak nemám jen jedno dítě. I ona sama po mně chtěla, aby měla sourozence. Kdybych si mohla vybrat a aspoň trochu to šlo, tak bych chtěla ještě alespoň jedno, protože si myslím, že to i ona sama potřebuje. Ale bohužel v současné době to není možné. Opravdu teď většinu času tráví s dospělými.“

Otázka 16: A ještě jednu otázku. Doporučila byste návštěvu mateřského centra?

R1: „Proč ne. Pokud mají maminky jedináčky, tak určitě. Taky záleží na tom, jak to centrum vypadá, kolik tam chodí maminek a tak. Asi je lepší, když se ty děti vidí s jinými s dětmi. Pro mou dceru určitě. Pro ni jsou dobré kontakty s jakýmkoli dětmi. Jako neříkám, že když ty děti nebudou chodit do mateřského centra, že se nebudou rozvíjet. Ale myslím, že je to na dost věcí připravit. To právě Miša nechápe, že jsou někteří lidé prostě jenom zlí. My jí vždycky vysvětlíme, proč jsme na ni zlí, ale nedokážu jí vysvětlit, proč ji kamarádka ve školce škrábla. Já ji teď nechávám koukat na ten kreslený seriál Kungfu Panda. Sice je tam násilí, ale aspoň vidí ty různé charaktery lidí. Takže na tu socializaci dětí má vliv nejen mateřské centrum nebo mateřská škola, ale také média a společnost.“

5.6.2 Rozhovor se ženou R2

Otázka 1: Navštěvovala jste mateřské centrum s oběma syny?

R2: „Spíš s tím jedním, s tím starším. S druhým jsem tam šla a jaksi tam nikdo nebyl, tak neměl příležitost hrát si s jinými dětmi, jen si hrál s novými hračkami. Pak jsem tam s ním už nešla.“

Otázka 2: Kdy jste začala se synem navštěvovat nějaké mateřské centrum a jak často?

R2: „Každé pondělí tak na tu hodinu a půl. My jsme chodili na 9, ale pak se to posunulo na půl 10, jelikož některé maminky nestíhaly. Než se „vystajlovaly“ a tak... Poprvé mu ještě nebyly ani dva roky. Mohlo mu být tak rok a 4 měsíce a chodila jsem tam s ním i v době, když jsem byla podruhé těhotná.“

Otázka 3: Chodila jste tam s někým známým nebo jste se rozhodla a začala jste tam chodit e synem sama?

R2: „S kámoškou jsme tam šly. Ta mě na to přivedla, že tam chodí, tak jsem šla s ní. Potom jsem tam už chodila třeba i sama. Od ní jsem měla informace, jak to funguje a tak.“

Otázka 4: Takže jste začala mateřské centrum navštěvovat na základě nějakého doporučení nebo podle čeho jste si mateřské centrum vybrala?

R2: „Já jsem ani nevěděla, že to tu je. Jednou jsem to slyšela v městském rozhlasu, ale špatně, protože u nás to nejde moc slyšet. Ale ta kámoška bydlí přímo ve městě a měla ty informace, tak mi je předala a začaly jsme tam chodit spolu. Bylo to pro nás docela dostupné, nemusely jsme dojíždět někam jinam.“

Otázka 5: Co jste tam se synem dělala?

R2: „Když jsme tam všichni přišli, tak jsme se přivítali nějakou básničkou. Když tam ještě nebyli všichni, tak si děti hrály. Pak jsme si tedy sedli do kroužku, přivítali jsme se a hráli jsme takovou hru, že jsme zpívali „jak se jmenuješ“ a ty děti musely říkat to své jméno. Nebo jsme si hráli s balónky, že děti musely nosit balónek v konkrétní barvě. Tak se ty barvy učily. Dál jsme tam dělali různé výrobky. Jako třeba z papíru. Nebo jsme lepili kávu na nějaký obrázek, děti otiskávaly ruce na přáníčka, které pak dávaly na Vánoce. Potom tam děti měly i takový ten tunel, kterým prolézaly. Na ty návštěvy v centru jsme se museli s dětma učit různé básničky, které jsme tam dostali a lepili jsme si je do takového deníčku. Ten jsme také dostali. Takže děcka uměly spoustu básniček. V létě jsme bývali i venku na zahradě té paní, co to vedla. Nebo jsme taky vyráběli lampiony a potom jsme šli na lampiónový průvod. Na Vánoce jsme jim tam nakoupili dárky a dávali jsme jim je tam, z toho měli velkou radost.“

Otázka 6: Takže i pro Vás jako pro matku byla návštěva mateřského centra zajímavou činností?

R2: „Určitě. Hrála jsem si tam spolu s dětmi. Některé maminy se scházely i večer, většinou ve středu a tam si tvořily. Třeba tou ubrouskovou technikou. Já jsem nemohla, neměla jsem hlídání. Já jsem tam chodila jen to dopoledne. Třeba jsme vymalovávali dřevěná zvířátka a tak. Ze začátku nás tam bylo tak 8. Ale pak se to hodně rozkřiklo a najednou nás tam bylo tak kolem 15 a to už bylo docela dost. Pak už to tam bylo takové nahuštěné.“

Otázka 7: Může podle Vás mateřské centrum představovat i nové podněty pro děti, které tam chodí?

R2: „Určitě. Hlavně třeba pro ty jedináčky. Protože ta mamina neumí třeba tolik říkáněk, které se tam naučí. A taky se tam to dítě naučí i nové lumpárny. Děcka tam měly i spoustu dřevěných naučných hraček. To všechno pro ty děti doma nemáte. Nebo Vás to nenapadne, že by takové hračky mohly být dobré. Tak tam si je ty děti můžou půjčit. Nebo tam měli ty šňůrky, na které navlékaly dřevěné korálky, to je zase na procvičování rukou. Taky měly nočníky, na které děti chodily. Ten můj měl ještě pleny, tak na ně tak koukal. Jak viděl, že i ty ostatní děti na ten nočník chodí, poznal, jak se to dělá a pak už tak neprotestoval. A taky je to ale přínos i pro ty matky. Zjistíte, co jak kdo dělá, kdo co měl k obědu a tak. Pokecáte si.“

Otázka 8: Vidíte tedy výhody v návštěvě mateřského centra?

R2: „Jo, já jsem tam chtěla chodit i s tím druhým. Ta, co to vedla, měla své dvě děti a ty, jak začaly chodit do školky, tak o to už neměla zájem. Spíš to vypadalo, že to dělá pro své děti. A jak tam přestaly chodit, tak to ještě chvíli šlo, ale pak to rozpustila.“

Otázka 9: A jaké konkrétní výhody to může pro děti mít?

R2: „Že jsou v tom kolektivu. Potom se jim i do té školky jde lépe.“

Otázka 10: Takže se Váš syn těšil na návštěvu mateřského centra? Zapojoval se do kolektivu?

R2: „Těšil. Líbilo se mu tam. Tak bylo tam spousta hraček, které doma nemá. I ty hry ho bavily. Neměl problémy se zapojovat do kolektivu. On byl takový ranař. Ty starší byli ale otrkanější. Jako malé dítě na všechno chytal a to těm starším vadilo. Ale naučil se tam. Když tam do něj někdo šťouchl, tak si to líbit nenechal. Ale když jsme tam začali chodit, tak byl ještě malý, špatně chodil, tak jsem za ním furt chodila a hlídala ho, aby někde nespadol, něco neosahával a tak.“

Otázka 11: Musela jste ho přemlouvat, aby šel domů?

R2: „Někdy jo. Ale někdy byl už takový unavený kolem toho oběda. Ale spíš tam chtěl zůstat. My jsme chodili pěšky, protože manžel býval s autem pryč. Většinou mi po cestě domů usnul v kočáru, tak jsem ho rovnou nechala spát.“

Otázka 12: Vidíte v návštěvě mateřského centra i nějaké nevýhody?

R2: „To nevím, nad tím jsem nikdy nepřemýšlela. Ty mě nikdy nenapadly. Takže jsem asi žádné nespátkovala. Pro mě to bylo akorát docela daleko, ale tak když chcete, tak tam vždycky dojdete. V zimě to bylo zajímavé s tím kočárem, ale když se chce, tak to jde.“

Otázka 13: Takže už oba dva synové nyní chodí do mateřské školy? Jak zapadly do kolektivu?

R2: „Ten starší v pohodě, ten se i těšil. Spíš jsem ho strašila, že když bude zlobit, tak do školky nepůjde. Ale ten první rok byl hodně nemocný, jak ty děti nemají imunitu, tak byl věčně doma. Ted' už je to dobré. A ten mladší do školky nastoupil, když mu byly 2 roky a 5 měsíců, protože jsem se musela vrátit do práce. Ten tam nechtěl chodit, brečel, byl na mě hodně fixovaný. Mates (ten starší syn) byl často u tchyně, když ho hlídala, tak byl takový otrkanější. To jsem ještě studovala, tak tchyně hlídala hodně. Martu (ten mladší syn) už jsem neměla kam dávat, tak jsem byla furt s ním. A když nastoupil do školky, tak hodně často brečel.“

Otázka 14: Ted' Martin ještě v mateřské škole brečí?

R2: „Ted' už ne, už si nějak zvykl.“

Otázka 15: Takže myslíte, že mají v procesu socializace dítěte v předškolním věku svoji roli i sourozenci?

R2: „Já si myslím, že jo. I pro to malé dítě. Když má staršího sourozence, tak se rychleji naučí. To vidím na těch našich. Co říkám tomu staršímu, ten mladší si to taky zapamatuje.“

Marta i líp mluví, než mluvil Mates. I když to je možná i v těch dětech daný. Ale kolik jsem strávila času s tím starším třeba nad knížkami, to už teď ten mladší vidí od něj.“

Otázka 16: *A ještě jednu otázku. Doporučila byste návštěvu mateřského centra?*

R2: *„Ano, doporučila bych. Nevím, jak je to jinde, jak to centrum vypadá, jak je to tam zorganizované. Tam, kam jsem chodila já, to bych doporučila. Jen je škoda, že to již stagnuje. Herna ještě je, ale nikdo ji neprovozuje.“*

5.6.3 Rozhovor se ženou R3

Otázka 1: *Kdy jste s dětmi začala navštěvovat nějaké mateřské centrum? A chodila jste tam s oběma dětmi?*

R3: *„Do mateřského centra jsem chodila s oběma dětmi. Prvně se Samíkem a pak i s Nikolou. Prvně jsem začali chodit na plavání, to už od 10 měsíců obou dětí. Tam bylo dobré, že se ty děti seznamují s vodou, zpívaly tak písničky a tak. Se Samíkem jsem jezdila i na cvičení rodičů s dětmi, které vedla jedna paní. Měla to moc pěkně udělané. To bývalo tak na hodinu. Na začátku jsme poslouchali písničky, kdy ty děti ukazovaly rukama, co se zpívá. To spíš baví ty holky. Nebo jim tam udělala takovou opičí dráhu nebo je tam učila dělat kotoul. Na závěr se tak proběhly a zase si zazpívaly nějakou písničku. Nikolka byla ještě malá, ta tam lítala jen tak bokem. Taky jsem s dětmi jezdila do tvořivé dílny pro rodiče s dětmi, to bylo jednou týdně tak na tu hodinu. Třeba před Velikonocemi jsme vyráběli velikonoční výrobky, před Vánoce vánoční.“*

Otázka 2: *To tam s dětmi chodíte i nyní?*

R3: *„Ano, ale jen tak jednou do měsíce. Teď už toho mají dost ve školce.“*

Otázka 3: *A s kým jste tam začala chodit? Na doporučení nebo jste si sama vyhledala konkrétní centrum, které jste chtěla s dětmi navštěvovat?*

R3: *„Chodila jsem tam s kamarádkou a pak se nás tam sešlo ještě víc. Na tom hrání se ještě scházíme. Nechodím tam sama. To spíš vždycky s někým. Samík taky chodí na kroužky, které jsou při mateřské škole.“*

Otázka 4: *Myslíte si, že může návštěva mateřského centra znamenat pro děti nové podněty?*

R3: *„Tak určitě. Třeba že tam mají nové hračky. Můžou se naučit dělit se o ty hračky, půjčovat si je. Myslím, že hlavně pro ty jedináčky je to dobré. A taky ten kolektiv. Přijdou*

do nového kolektivu a je to pro ně taková příprava na vstup do té mateřské školy. Mají možnost si tam hrát i s ostatními. Já si myslím, že je to určitě přínos. “

Otázka 5: Zapojují se Vaše děti do kolektivu? V mateřském centru a ve v mateřské škole?

R3: „Většinou jsem tam s nimi tak tu hodinu a hrají si samy. To doma nevydrží tak dlouho. To vyžadují větší pozornost. Třeba mi jen po chvíli ukážou, co vyrobily a tak. Hrají si tam se všemi. Nemyslím si, že by se nějak stranily kolektivu. “

Otázka 6: A ve školce vydrží celou dobu?

R3: „Tak s Nikolkou jsem tam začala chodit už brzo, když začínal Samík, protože jsem už musela do práce. I když byla malá, tak byla hodně otrkaná a vlastně hned od začátku tam zůstávala na celý den. Myslím, že bylo fajn, že tam měla toho bráchu. Myslím si, že ty děti, co jsou pořád doma s maminkami, celý ty tři roky, tak je to pro ně horší. A jsou takové děti. I já znám několik maminek, které s dětmi nikam nechodily před nástupem do mateřské školy. Myslím si, že to pro ně může být velký šok. “

Otázka 7: Takže si myslíte, že může mít mateřské centrum vliv na socializaci dítěte v předškolním věku?

R3: „Já myslím, že jo. Jelikož jsme chodili s dětmi všude po celý ty tři roky, neměli problém s nástupem do mateřské školy. Myslím, že byly naše děti více otrkanější a rychleji si zvykly. Však právě i ta Nikolka tam vydržela celý den bez problémů a to tam šla ve dvou letech. Byly tam děti, které celý měsíc brečely. Nechci říct, že třeba je to dítě, se kterým nikdo nikam nechodil. To ne. Může záležet i na té osobnosti dětí. Švagrové jsem stále říkala, ať chodí s námi, ale ona furt nechtěla. Zdá se mi, že na ní Maty hodně visí a furt se jí tak drží. Než se otrká. Neříkám, že je to pořád. Tedy Maty je zase trochu jiný. Prostě hodně záleží i na tom, jak dítě tu pozornost vyžaduje a tak. Ale každopádně si myslím, že je to určitě přínosem. Teda pro naše děti bylo a je. To vidím fakt na tom, jak to v té školce zvládají. Hlavně tedy ta Nikča. “

Otázka 8: Může tedy na socializaci dětí mít vliv i to, zda mají sourozence?

R3: „Myslím, že jedináčci to hůř snáší. U nás doma si děti furt hrají spolu. I v té školce. Tam mají tedy každý svoje kamarády, ale Samík je takový ochranář. Nikolce pomůže, když ji něco nejde, nebo ji brání. Nebývá na ni škaredý. On je takový klidnější. To Nikča je spíš takový rebel. Spíš si po vzoru staršího bráchy hraje s autíčkama. Princeznu z ní asi mít nebudeme. Já jsem ráda, že jsou dva a že jsou tak rychle po sobě, než kdyby měli 5 let rozdíl. Nikča je šikovnější, protože se snaží bráchu dohnat. “

Otázka 9: Spatřujete v návštěvě mateřského centra i nějaké nevýhody?

R3: „Tak třeba když to není přímo v místě, tak ta dostupnost. Ale to je tak asi všechno. Ani cenově to není náročné. Já si myslím, že když chcete, tak prostě to jde. Navíc i pro mě to bylo dobré, našla jsem nové kontakty a kamarádky, se kterými se stýkám dodnes.“

Otázka 10: Doporučila byste návštěvu mateřského centra před nástupem do mateřské školy?

R3: „Určitě. A taky bych uvítala, kdyby to bylo v každé vesnici. Aby dostupnost byla vážně pro každého. Jak už jsem říkala, já to na našich dětech fakt vidím. Jako nevím, jestli to je jen tím mateřským centrem. Ale tak furt je lepší ty děti seznamovat s novými dětmi, aby se naučily dělit a tak, než abych s nimi byla furt jen doma sama. A taky fakt je to dobré i pro ty maminky, co jsou pořád jen doma.“

5.6.4 Rozhovor se ženou R4

Otázka 1: Kdy jste se synem začala navštěvovat nějaké mateřské centrum?

R4: „Synovi bylo asi rok a čtvrt, když jsme začali navštěvovat hernu pro děti. Asi kolem druhého roku jsme se zapojovali do dopoledních aktivit s maminkami a dětmi v místě našeho bydliště. Bývali jsme tam asi hodinu denně.“

Otázka 2: Chodila jste tam na doporučení někoho známého nebo jste si mateřské centrum vybrala sama?

R4: „Tak i tak. Hledala jsem na internetu, ale také mi to poradila kamarádka, která tam už chodila. Tak jsem tak začala chodit s ní.“

Otázka 3: Co Vás k tomu vedlo, že jste se rozhodla navštěvovat mateřské centrum?

R4: „Chtěla jsem změnu. Byla jsem v takovém každodenního stereotypu. A dá se říct, že jsem se doma docela nudila. Manžel hodně pracuje, tak jsem na to všechno byla spíš sama. A také jsem chtěla, aby si syn zvykal na ostatní děti právě před tím nástupem do školky. Sourozence neměl, tak si neměl pořádně s kým hrát a byl na mně dost fixovaný. Ale jako uměl si hrát i sám, to neříkám.“

Otázka 4: Takže jste si myslela, že mu návštěva kolektivu pomůže se tak nějak otrkat?

R4: „Ano, ale jako on si s dětmi hrát uměl. Ale moc s nimi do styku nepřicházel. To spíš, když rodina přijela a tak.“

Otázka 5: A tak jak se zapojoval do činností v mateřském centru? Chtěl jít domů nebo tam spíše zůstat?

R4: „Ze začátku se do kolektivních činností se moc nezapojoval, hrál si spíš sám s hračkami, které si tam vzal a moc je tedy půjčovat nechtěl. Moji pozornost příliš

nevyžadoval, spíš jsem ho musela hlídat u těch činností, u kterých by se mohl zranit. K odchodu jsem ho přemlouvat nemusela, jen jsem ho na to dopředu upozorňovala. A to pak věděl a moc neprotestoval. Později se ve známém prostředí choval tak nějak jistěji, byl samostatnější. Při změně prostředí mu chvíli trvalo, než se tedy otrkal. Kolem druhého roku občas plakal a nechtěl si jít hrát. Spíš tedy, když jsme tam přišli. Pak většinou dobrý.“

Otázka 6: Myslíte, že může být návštěva mateřského centra pro děti důležitá před nástupem do mateřské školy?

R4: „Tak asi to může být důležité. Ale náš syn špatně nesl vstup do školky, i když jsem s ním chodila předtím jinam. Tak nevím, jestli to může být tím mateřským centrem. Asi jsme tam nechodili tak dlouho. Na začátku jsme chodili do školky na zvykání. Asi 3krát jsem s ním byla hodinu ráno v MŠ, pak jsem ho tam 2 hodiny nechala samotného. Asi po týdnu do školky nechtěl chodit vůbec, ve školce plakal, nechtěl, abych odešla, paní učitelka ho musela držet, abych mohla vůbec odejít. Trvalo to prý vždy 15-20 minut a pak už si nevzpomněl a hrál si v klidu. Tento stav trval týden, potom jsme zkusili vzít do školky plyšového kamaráda a od té doby byl klid. Teď chodí do školky pouze dopoledne, po obědě si ho vyzvedávám, protože jsem doma s tím mladším. Takže nevím. Teď si ve školce hraje si s ostatními dětmi. Pokud dojde ke konfliktu, tak se určitě pohádá. Možná to mateřské centrum pomohlo v tom, že dokáže půjčovat hračky cizím dětem.“

Otázka 6: A může mít na socializaci dětí vliv to, zda má nebo nemá sourozence?

R4: „Tak jestli má nebo nemá dítě sourozence je jistě rozdílné. Já mám dva kluky docela brzo po sobě. Myslím, že hlavně pro toho mladšího je to dobré. Má vzor v tom starším. Momentálně má každý jiné zájmy, každý si hraje po svém, ale mladší je rád, že má někoho vedle sebe. Když je starší syn ve školce, vyžaduje více mé pozornosti. Díky mladšímu sourozenci je starší syn více tolerantní, naučil se půjčovat hračky, snaží se mi pomáhat, ví, že musí upozornit, když se něco děje atd.“

Otázka 7: A doporučila byste návštěvu mateřského centra ostatním maminkám?

R4: „Ale jo. Určitě se tam děti můžou něco nového naučit. Myslím, že základy spolupráce s jinými dětmi určitě. A taky takové té sebezprezentace nebo sebezprosažení se. A taky se tam ty děti jen tak zabaví, což je v jejich věku docela důležité. Taky je to dobré pro ty maminky, které se tam schází. Teda pro mě to bylo fajn vypadnout z domu.“

5.6.5 Rozhovor se ženou R5

Otázka 1: Kdy jste s Vašimi dětmi začala navštěvovat mateřské centru?

R5: „S prvním dítětem jsem začala chodit do Kurzu vázání šátku na nošení dětí, plavání s kojenci a batolaty, když jí bylo tak půl roku. To byla ale veskrze negativní zkušenost a už jsme tam po skončení kurzů nechodili. Vybrala jsem kurz ne centrum, mateřské centrum bylo tehdy v regionu jedno. Nevyhovoval mi ten chaos a úplně odlišné naladění ostatních maminek, které byly toho názoru, že doma nebo sama venku s dítětem se nenudím, vyhovuje mi to. S druhým dítětem jsem začala navštěvovat Klub Montessori, který jsem tehdy vedla. Chtěla jsem, aby dítě chodilo do kolektivu dalších dětí, ale už jsem věděla, že vyhledávám i podobně orientované rodiče. A se třetím dítětem jsem byla asi na jedné návštěvě mateřského centra, které nemělo speciální program, což mě utvrdilo v tom, že když to nemá speciální program, tak se mi tam nelíbí ta komunikace dospělých s dětmi. Vyhovoval mi ten Klub Montessori, kdy si tam moje dítě zvyklo bez obtíží, protože stejný režim mají moje děti i doma. To nejstarší navštěvuje nyní i školu Montessori, kde se cítí bezpečně.“

Otázka 2: Takže jste šla cíleně do konkrétního centra, které Vám vyhovovalo?

R5: „Ano, po první zkušenosti jsem věděla, co hledám, a šla jsem za tím“.

Otázka 3: Co Vás k tomu tedy vedlo?

R5: „Snažila jsem se, aby se zapojovaly do kolektivu ostatních dětí. Napoprvé byly všechny děti velmi překvapené, spíš tak pozorovaly své okolí a tak zíraly. Nesnažila jsem se je přemlouvat k aktivitám, sama jsem se cítila jako ony. Pak jsem tam chodila s tím prostředním a tím nejmladším a pak už se zapojovaly bez obtíží. Teď mám jen problém, když se jako lektorka věnuji jiným dětem, tak ta nejmladší docela žárlí.“

Otázka 4: Co jste tam s dětmi tedy dělala? Nebo spíš stále děláte?

R5: „Tak pedagogika Montessori je zaměřena na potřeby každého dítěte a na jeho vnitřní motivaci. Snažím se rozvíjet jeho samostatnost a důvěru v sebe sama. Třeba se dětem snažím dát vždy na výběr z více možností a dáváme mu možnost se rozhodnout. To se snažím i u svých dětí. Děti nepoužívají klasické hračky, ale pomůcky. Platí zásada, že si dítě může vzít jednu pomůcku, která je volná, nebere ji ostatním, pracuje v tichosti a až s ní dopracuje, tak jí musí vrátit na stejné místo do poličky, která je otevřená a dostupná pro všechny děti. Snažím se, aby děti začínaly s pomůckami, které jsou pro ně lehčí, a postupoval k těm složitějším. Nevysvětluji jim, jak se s pomůckami pracuje, ale předvádím jim to, aby to více zažily.“

Otázka 5:6 Takže může toto centrum znamenat pro děti nové podněty?

R5: „Určitě. Tady si děti nemalují nebo nehrají jako doma. Spíš se tu učí, ale neví, že se něco učí. Třeba se učí praktickým dovednostem. Zalévání květin a péče o ně. Nebo se učí rozvíjet jemnou motoriku, uchopují předměty od největších úchopů k nejmenším a tak. Také se učí párování, kdy spojují figurku třeba slepice s obrázkem slepice. Snažím se rozvíjet jejich vnímání. Ne jen, že si děti hrají. Ale taky se tedy učí. A navíc se učí sami. Mohou spolupracovat, ale musí s tím ty děti souhlasit.“

Otázka 6: Vidíte tedy výhody v navštěvování mateřského centra nebo tedy ve vašem případě Klubu Montessori?

R5: „Určitě. Dle mého názoru se děti lépe připraví na vstup do mateřské školy a následně do školky, budou samostatnější, a když s těmi dětmi i dále pracujete, podle mě je to vede k rozvíjení jejich osobnosti. Samozřejmě se může stát, že se to dítě sekne, může se vzteknout a nehnete s ním. Ale tak jsou to děti. Navíc je dobré rozdělení podle věku. 0- rok a půl, rok a půl – 3 roky, 3 roky – 6 let. Takže děti můžou navštěvovat i Montessori školku.“

Otázka 7: Má tedy podle Vás návštěva nějakého centra před nástupem do mateřské školy vliv na socializaci dítěte? Jak se tedy Vaše děti chovaly při nástupu do mateřské školy?

R5: „Já si myslím, že jo. Dcera tedy první den ve školce kousla jiné dítě, ale pak již zcela bez obtíží. Dodnes na školku vzpomíná ráda. Vyhledávala společnost ostatních dětí. Nechtěla ze školky odcházet, už v prvním týdnu docházky. Ona je nerada sama. A to dodnes. Myslím, že první den potřebuje to dítě pozorovat, nesmí na něj nikdo tlačit, potřebuje si vše prohlédnout, zjistit, jak vše funguje. Syn tam chodil zcela bez problémů, chodil tam rád už od prvního dne. Po měsíci se zeptal, jestli do školky půjde i zítra, i když už si se všemi hračkami pohrál. Po vysvětlení to přijal. Rád si hrál sám, ale byl rád, když mu byl někdo nablízku. Někdo známý. Právě ale z toho Montessori prostředí jsou děti zvyklé vyčkat, než si mohou hračku, kterou používá někdo jiný, vzít. Mezitím si vezmou jinou. S nejmladší dcerou tam teprve začnu chodit, té budou tři roky.“

Otázka 8: A myslíte si, že na socializace dětí v předškolním věku můžou mít vliv i sourozenci?

R5: „Tak ta nejstarší dcera vychází s ostatními sourozenci dobře, druhé a třetí dítě však vychází s ostatními mnohem lépe. Spolupracují spolu všichni. Myslím, že to vliv může mít, ale tak já nemám jedináčka, tak to nemohu plně posoudit. Ale myslím si, že je to dobré, lépe vychází s ostatními dětmi, protože jsou zvyklé na víc dětí kolem sebe. To i mimo školu a školku. Chodím s dětmi do kostela do nedělní školy.“

Otázka 9: Doporučila byste tedy návštěvu mateřského centra?

R5: „Pokud je to mateřské centrum kvalitně vedeno, tak určitě. Záleží na tom, co kdo očekává a co kdo hledá. Určitě je to přínosem jak pro ty děti, tak i pro ty maminky.“

5.7 Vyhodnocení výzkumu

Jak je již výše zmíněno, výzkumné šetření si kladlo za cíl prozkoumat, zda ženy, se kterými byl prováděn rozhovor, spatřují výhody ve využívání mateřského centra před nástupem do mateřské školy.

V první oblasti otázek se rozhovor zaměřoval na skutečnost, kdy se ženy rozhodly navštěvovat se svým dítětem popřípadě dětmi některé mateřské centrum. Odpovědi se částečně shodovali. Vždy se věk dětí pohyboval v rozmezí od půl roku až dvou let. R1 začala mateřské centrum navštěvovat již v 10 měsících věku dcery. R2 navštívila mateřské centrum se synem, kdy mu byly 2 roky. R3 začala s dětmi trávit čas v mateřském centru shodně jako R1, tedy od 10 měsíců věku dětí. R4 se pro návštěvu rozhodla, když bylo synovi rok a čtvrt a R5 měla půlroční dceru, následně začala chodit i s ostatními dětmi.

Určitě je tento věk pro vývoj dítěte podstatný, jelikož dochází k upevňování morálních hodnot. A také je podstatné, jaké podněty v tomto roce dítě přijímá. Dle mého názoru se dítě učí spoustu nového, vyžaduje snad celodenní pozornost. Je proto důležité se dítěti v tomto věku plně věnovat. Jak je uvedeno v podkapitole 1.2.1, je socializace dítěte v tomto věku hodně důležitá. Odvíjí se od toho následný vývoj dítěte.

Ženy se svými dětmi navštěvovaly mateřské centrum v rozmezí od hodiny do dvou hodin za den jeden den v týdnu. Je to podle mého názoru ideální časové rozpětí, kdy se děti mohou zabavit u jedné činnosti, nebo lépe řečeno v okruhu stejných dětí, než začnou být unavené.

Druhá oblast, která je rozhovorem zkoumána, je skutečnost, která ženy vedla k tomu, že začaly navštěvovat mateřské centrum. 4 z 5 žen uvedly, že do mateřského centra začaly chodit na doporučení některé ze svých kamarádek. Paní R5 neuvedla, zda tam chodila sama nebo s kamarádkou. Všechny k tomu však vedly možnost zapojení dětí do kolektivu jiných dětí. Paní R1 uvedla: *„Říkala jsem si, že to pro Mišu bude dobré, jelikož nemá sourozence, tak si aspoň může pohrát s jinými dětmi. Konkrétně třeba s Matýskem, což je syn od té mé kamarádky.“* Paní R1 má pouze dceru a žije s ní sama, což bylo v průběhu rozhovoru několikrát řečeno. Tuto skutečnost vnímá jako obtížnou v životě svém i své dcery, proto se snažila dceru zapojovat do kolektivu jiných dětí. Paní R3 má již dvě děti a uvedla: *„Myslím, že hlavně pro ty jedináčky je to dobré. A taky ten kolektiv. Přijdou do nového kolektivu a je to pro ně taková příprava na vstup do té mateřské školy. Mají možnost si tam hrát i s ostatními. Já si myslím, že je to určitě přínos.“*

Kromě zapojení dětí do kolektivu je také motivovala možnost sejít se s jinými ženami, které mají stejné nebo podobné problémy jako ony samy. Paní R4 uvedla: *„Chtěla jsem změnu. Byla jsem v takovém každodenního stereotypu. A dá se říct, že jsem se doma docela nudila. Manžel hodně pracuje, tak jsem na to všechno byla spíš sama. A také jsem chtěla, aby si syn zvykal na ostatní děti právě před tím nástupem do školky.“* Jedna paní (R5) nebyla s vybraným mateřským centrem spokojená, proto se rozhodla pro Klub Montessori, kam chodila se svým druhým dítětem: *„Nevyhovoval mi ten chaos a úplně odlišné naladění ostatních maminek, které byly toho názoru, že doma nebo sama venku s dítětem se nenudím, vyhovuje mi to.“*

Společná myšlenka všech pěti žen tedy byla, že chtěly své děti zapojit do kolektivu, aby se lépe „otrkaly“ před nástupem do mateřské školy. Již z tohoto vyplývá, že věřily, že může návštěva mateřského centra dětem v něčem pomoci. Paní R3 uvedla zajímavou myšlenku: *„Myslím si, že ty děti, co jsou pořád doma s maminkami, celý ty tři roky, tak je to pro ně horší. A jsou takové děti. I já znám několik maminek, které s dětmi nikam nechodily před nástupem do mateřské školy. Myslím si, že to pro ně může být velký šok.“* Zde je vidět, že paní R3 spatřuje výhodu, když je dítě před nástupem do mateřské školy v kolektivu jiných dětí.

Třetí část rozhovoru se zaměřovala na činnosti, které matky se svými dětmi v mateřském centru vykonávají. Ženy často zmiňovaly, že si tam děti hrají, cvičí, něco vyrábí, učí se básničky nebo písničky. Paní R2 uvedla: *„Pak jsme si teda sedli do kroužku, přivítali jsme se a hráli jsme takovou hru, že jsme zpívali „jak se jmenuješ“ a ty děti musely říkat to své jméno. Nebo jsme si hráli s balónky, že děti musely nosit balónek v konkrétní barvě. Tak se ty barvy učily. Dál jsme tam dělali různé výrobky. Jako třeba z papíru. Nebo jsme lepili kávu na nějaký obrázek, děti otiskávaly ruce na přáníčka, které pak dávaly na Vánoce. Potom tam děti měly i takový ten tunel, kterým prolézaly. Na ty návštěvy v centru jsme se museli s dětmi učit různé básničky, které jsme tam dostali a lepili jsme si je do takového deníčku. Ten jsme také dostaly. Takže děcka uměly spoustu básniček.“* Z tohoto vyplývá, že jsou činnosti zaměřené jak na kluky, tak na holky. Každé dítě si určitě vybere, co ho baví. *„Na začátku jsme poslouchali písničky, kdy ty děti ukazovaly rukama, co se zpívá. To spíš baví ty holky. Nebo jim tam udělala takovou opičí dráhu nebo je tam učila dělat kotoul. Na závěr se tak proběhly a zase si zazpívaly nějakou písničku,“* jak zmínila paní R3. Takže se nejedná pouze o hraní, ale i cvičení, procvičování motoriky apod.

Paní R5 využívá spíše pedagogiky Montessori, která „je zaměřena na potřeby každého dítěte a na jeho vnitřní motivaci. Snažím se rozvíjet jeho samostatnost a důvěru v sebe sama. Třeba se dětem snažím dát vždy na výběr z více možností a dáváme mu možnost se rozhodnout. To se snažím i u svých dětí. Děti nepoužívají klasické hračky, ale pomůcky.“ Metoda Montessori je více rozebrána v kapitole 4.2, kde jsou i zobrazeny možné pomůcky, které děti používají. Jedná se o úplně jiný náhled oproti předchozím čtyřem ženám, i když je pravdou, že všechny v návštěvě mateřského centra vidí nové podněty pro vývoj svých dětí. Ať už to jsou nové hračky, se kterými si děti v mateřském centru hrají, nebo třeba i používání nočníku, jak zmínila paní R2: „Taky měli nočníky, na které děti chodily. Ten můj měl ještě pleny, tak na ně tak koukal. Jak viděl, že i ty ostatní děti na ten nočník chodí, poznal, jak se to dělá a pak už tak neprotestoval.“ I to je pro děti důležité. Vidí nové možnosti a příležitosti v každodenních činnostech, které je motivují.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že matky navštěvovaly mateřská centra z důvodu nových možností pro své děti, které je vedly k rozvíjení jejich dovedností. Mateřská centra nabízí široké spektrum činností, které mohou děti využívat. A nejen děti, ale také i matky. Jak uvedla Paní R2, „Některé maminy se scházely i večer, většinou ve středu a tam si tvořily. Třeba tou ubrouskovou technikou.“

Již z předchozího textu je vidět, že ženy spatřují v návštěvě mateřského centra jisté výhody, které to přináší jim samotným i svým dětem. Mohou však mateřská centra přinášet i nějaké nevýhody? Paní R1 uvedla: „Těžko říct, jestli je to výhoda nebo nevýhoda. Ale švagrová tam chodila s dcerou a ta tam chytila rýmu a tak tam potom nechtěla chodit.“ Jednou z nevýhod tedy může být vyšší míra nemocnosti v prostředí více dětí, což však paní R1 obrátila v to, že i děti musí někde získat imunitu a odolnost před nástupem do mateřské školy. Paní R2 viděla nevýhodu pouze v dostupnosti. „Pro mě to bylo akorát docela daleko, ale tak když chcete, tak tam vždycky dojdete. V zimě to bylo zajímavé s tím kočárem, ale když se chce, tak to jde.“ Toto bylo společné i pro paní R3. „Tak třeba když to není přímo v místě, tak ta dostupnost. Ale to je tak asi všechno. Ani cenově to není náročné. Já si myslím, že když chcete, tak prostě to jde.“ Ženy tedy moc nevýhod v návštěvě mateřského centra nespapřují.

Spíše ale maminky v návštěvě mateřského centra spatřovaly výhody. Paní R4 uvedla: „Určitě se tam děti můžou něco nového naučit. Myslím, že základy spolupráce s jinými dětmi určitě. A taky takové té sebezprezentace nebo sebezprosažení se. A taky se tam ty děti jen tak zabaví, což je v jejich věku docela důležité.“ Nebo paní R5 zmínila následující: „Dle mého názoru se děti lépe připraví na vstup do mateřské školy a následně

do školky, budou samostatnější, a když s těmi dětmi i dále pracujete, podle mě je to vede k rozvíjení jejich osobnosti. Samozřejmě se může stát, že se to dítě sekne, může se vzteknout a nehnete s ním. Ale tak jsou to děti.“ I když ženy mají více než jedno dítě, vidí v návštěvě mateřského centra výhody. Jediná žena, která vychovává jedináčka je paní R1 a ta uvedla: „No, tak jednak právě když nemají sourozence, tak se setkají i s jinými dětmi a ne jen s dospělými, což u nás je, jelikož nemá sourozence. Dál - děti se musí naučit dělit, třeba o své hračky.“ V její odpovědi byla zajímavá myšlenka a to ta, že se její dcera stýká převážně s dospělými. Mít vzor v dospělém je jistě pro děti důležité, ale na druhou stranu stejně důležité je i hrát si s dětmi stejného věku. Z dítěte se dospělý člověk stane postupně a dle mého názoru není potřeba, aby se dítě chovalo jako dospělý.

Následně se rozhovor zaměřuje na to, jak se děti zapojovaly do činností mateřského centra a následně do činností v mateřské škole, popřípadě jak se zapojovaly do kolektivu ostatních dětí. Ptala jsem se žen, jestli se jejich děti těšily na návštěvu mateřského centra, jestli si tam vydržely hrát a jestli bylo třeba je nutit jít domů. Odpovědi se téměř shodovaly. Paní R1 uvedla: „Byla vždycky nadšená. Naše dítě totiž nemá rádo stereotyp, jako některé jiné děti. Miša se vždycky těší, když je něco nového.“ k odchodu ji přemlouvala, ale většinou chodila domů stejně jako ostatní maminky, to potom její dcera také chtěla jít. V mateřské škole nebrečela a ani nyní nebrečí. Zvykla si rychle. Paní R1 má však problém jiného charakteru: „Některé situace, které ve školce probíhají, prostě nechápe, jelikož nemá sourozence a doma s tím nepřichází do styku.“ Jak je již výše zmíněno, vyrůstá dcera pouze s dospělými a tím to má podle matky ve školce a v kolektivu dětí složitější. Ovšem dle paní učitelky z mateřské školy se dcera paní R1 dětí ani kolektivu nestraní.

Staršímu synovi paní R2 se v mateřském centru také líbilo. Bavily ho hry, které tam hrál, hračky, se kterými si tam hrál. „Neměl problémy se zapojovat do kolektivu.“ K odchodu jej někdy musela přemlouvat. „Někdy jo. Ale někdy byl už takový unavený kolem toho oběda. Ale spíš tam chtěl zůstat.“ To dle mého názoru svědčí o tom, že mu kolektiv dětí nevádí, že si s nimi rád hraje a zapojuje se. I do mateřské školy se těšil a chodil tam bez problémů. Paní R2 měla větší problémy s umístěním mladšího syna do mateřské školy. „A ten mladší do školky nastoupil, když mu byly 2 roky a 5 měsíců, protože jsem se musela vrátit do práce. Ten tam nechtěl chodit, brečel, byl na mě hodně fixovaný. Mates (ten starší syn) byl často u tchyně, když ho hlídala, tak byl takový otrkanější. To jsem ještě studovala, tak tchyně hlídala hodně. Marťu (ten mladší syn) už jsem neměla kam dávat, tak jsem byla furt s ním. A když nastoupil do školky, tak hodně

často brečel.“ Jak v rozhovoru uvedla, s mladším synem do kolektivu dětí nechodila. I proto byl na ni syn více fixovaný. Na druhou stranu bylo dobré, že chodí do mateřské školy oba synové spolu. Že tam mladší syn má někoho známého.

Paní R3 s dětmi centrum navštěvovala tak tu hodinu a to si vydržely hrát samy. Do školky chodí již obě děti, kdy mladší dcera začala mateřskou školu navštěvovat již brzy z důvodu nástupu paní R3 do zaměstnání. *„I když byla malá, tak byla hodně otrkaná a vlastně hned od začátku tam zůstávala na celý den. Myslím, že byl fajn, že tam měla toho bráchu.“* Je to podobní, jako u paní R2, ovšem paní R3 s dcerou navštěvovala mateřské centrum a ve školce neplakala. Na otázku, zda tedy může mít mateřské centrum vliv na socializaci dítěte v předškolním věku, odpověděla: *„Já myslím, že jo. Jelikož jsme chodili s dětmi všude po celý ty tři roky, neměli problém s nástupem do mateřské školy. Myslím, že byly naše děti více otrkanější a rychleji si zvykly. Však právě i ta Nikolka tam vydržela celý den bez problémů a to tam šla ve dvou letech. Byly tam děti, které celý měsíc brečely. Nechci říct, že třeba je to dítě, se kterým nikdo nikam nechodil. To ne.“* Samozřejmě má vliv i spousta jiných faktorů, třeba i ten bratr ve školce, ale je patrné, že paní R3 jistě shledává pozitivní vliv i mateřského centra.

Paní R4 uvedla, že se její syn do kolektivu ze začátku spíše nezapojoval, hrál si sám s hračkami, které půjčovat nechtěl. K odchodu jej přemlouvat nemusela, ale pozitivní spatřuji v tom, že jej na to dopředu upozornila. *„Později se ve známém prostředí choval tak nějak jistěji, byl samostatnější. Při změně prostředí mu chvíli trvalo, než se tedy otrkal. Kolem druhého roku občas plakal a nechtěl si jít hrát. Spíš tedy, když jsme tam přišli. Pak většinou dobrý.“* Při vstupu do mateřské školy měla paní R4 se synem problémy. Na otázku, zda může být návštěva mateřského centra pro děti před nástupem do mateřské školy důležitá, odpověděla: *„Tak asi to může být důležité. Ale náš syn špatně nesl vstup do školky, i když jsem s ním chodila předtím jinam. Tak nevím, jestli to může být tím mateřským centrem. Asi jsme tam nechodili tak dlouho. Na začátku jsme chodili do školky na zvykání. Asi 3krát jsem s ním byla hodinu ráno v MŠ, pak jsem ho tam 2 hodiny nechala samotného. Asi po týdnu do školky nechtěl chodit vůbec, ve školce plakal, nechtěl, abych odešla, paní učitelka ho musela držet, abych mohla vůbec odejít. Trvalo to prý vždy 15-20 minut a pak už si nevzpomněl a hrál si v klidu. Tento stav trval týden, potom jsme zkusili vzít do školky plyšového kamaráda a od té doby byl klid. Teď chodí do školky pouze dopoledne, po obědě si ho vyzvedávám, protože jsem doma s tím mladším. Takže nevím. Teď si ve školce hraje si s ostatními dětmi. Pokud dojde ke konfliktu, tak se určitě pohádá. Možná to mateřské centrum pomohlo v tom, že dokáže půjčovat hračky cizím dětem.“*

Z tohoto vyplývá, že paní R4 nevidí zas až tak důležité navštěvovat mateřské centrum před nástupem do školky. I když se synem do kolektivu dětí chodila, měl s nástupem do mateřské školy problémy. To může souviset i s charakterem osobnosti dítěte, jak uváděla v rozhovoru i paní R3. Každé dítě se vyvíjí jinak a každé dítě je jedinečné.

Poslední paní R5 si myslí, že návštěva nějakého centra před nástupem do mateřské školy může vliv na socializaci dětí. *„Dcera tedy první den ve školce kousla jiné dítě, ale pak již zcela bez obtíží. Dodnes na školku vzpomíná ráda. Vyhledávala společnost ostatních dětí. Nechtěla ze školky odcházet, už v prvním týdnu docházky. Ona je nerada sama. Syn tam chodil zcela bez problémů, chodil tam rád už od prvního dne. Po měsíci se zeptal, jestli do školky půjde i zítra, i když už si se všemi hračkami pohrál. Po vysvětlení to přijal. Rád si hrál sám, ale byl rád, když mu byl někdo nablízku. Někdo známý. Právě ale z toho Montessori prostředí jsou děti zvyklé vyčkat, než si mohou hračku, kterou používá někdo jiný, vzít. Mezitím si vezmou jinou.“* Paní R5 zastává speciální styl výchovy, který děti vede k samostatnosti. I tento přístup může přispívat k socializaci dětí v předškolním věku a určitě přispívá.

Z výše uvedeného tedy vyplývá, že na socializaci dětí mohou mít vliv mateřská centra, vlastní osobnost dítěte i styl výchovy. Mohou mít na socializaci dítěte vliv i sourozenci, se kterými dítě v rodině vyrůstá? V teoretické části diplomové práce je uvedeno, že rodina má vliv na socializaci dítěte, proto je jednou ze zkoumaných okruhů i vlastní názor dotazovaných žen na možnost vlivu sourozenců v rodině v procesu socializace dětí v předškolním věku.

Paní R1 uvedla: *„Tak já si myslím, že určitě. Já kdybych nemusela, tak nemám jen jedno dítě. I ona sama po mně chtěla, aby měla sourozence. Kdybych si mohla vybrat a aspoň trochu to šlo, tak bych chtěla ještě alespoň jedno, protože si myslím, že to i ona sama potřebuje.“* Paní R2 uvedla: *„Já si myslím, že jo. I pro to malé dítě. Když má staršího sourozence, tak se rychleji naučí. To vidím na těch našich. Co říkám tomu staršímu, ten mladší si to taky zapamatuje.“* Paní R3 uvedla: *„Myslím, že jedináčci to hůř snáší. U nás doma si děti furt hrají spolu. I v té školce. Tam mají tedy každý svoje kamarády, ale Samík je takový ochranář. Nikolce pomůže, když ji něco nejde, nebo ji brání. Nebývá na ni škaredý.“* Paní R4 uvedla: *„Tak jestli má nebo nemá dítě sourozence je jistě rozdílné. Já mám dva kluky docela brzo po sobě. Myslím, že hlavně pro toho mladšího je to dobré. Má vzor v tom starším. Momentálně má každý jiné zájmy, každý si hraje po svém, ale mladší je rád, že má někoho vedle sebe.“* Paní R5 uvedla: *„Tak ta nejstarší dcera vychází s ostatními sourozenci dobře, druhé a třetí dítě však vychází s ostatními mnohem lépe.“*

Spolupracují spolu všichni. Myslím, že to vliv může mít, ale tak já nemám jedináčka, tak to nemohu plně posoudit. Ale myslím si, že je to dobré, lépe vychází s ostatními dětmi, protože jsou zvyklé na víc dětí kolem sebe.“ Všechny dotazované ženy se shodly, že vliv sourozenců v procesu socializace dítěte je jistě podstatný. Zda vyrůstá dítě samo nebo s někým, může rozvíjet jeho osobnost. Mladší děti mají ve starších sourozencích vzory, starší se učí zodpovědnosti za ty mladší. V tomto věku spolu mohou závodit o pozornost dospělých. Mohou pro sebe navzájem znamenat nové podněty v jejich vývoji.

V posledním zkoumaném okruhu je zjišťováno, zda dotazované ženy na základě svých zkušeností doporučují návštěvu mateřského centra. Z výše uvedených rozhovorů vyplývá, že ženy, se kterými byl prováděn rozhovor, doporučují návštěvu mateřského centra před nástupem do mateřské školy. Paní R1 uvedla: *„Proč ne. Pokud mají maminky jedináčky, tak určitě. Taky záleží na tom, jak to centrum vypadá, kolik tam chodí maminek a tak. Asi je lepší, když se ty děti vidí s jinými s dětmi. Pro mou dceru určitě.*“ Paní R2 uvedla: *„Ano, doporučila bych. Nevím, jak je to jinde, jak to centrum vypadá, jak je to tam zorganizované. Tam, kam jsem chodila já, to bych doporučila.*“ Paní R3 uvedla: *„Určitě. A taky bych uvítala, kdyby to bylo v každé vesnici. Aby dostupnost byla vážně pro každého.*“ Paní R4 uvedla: *„Ale jo. Určitě se tam děti můžou něco nového naučit.*“ A paní R5 uvedla k poslední otázce: *„Pokud je to mateřské centrum kvalitně vedeno, tak určitě. Záleží na tom, co kdo očekává a co kdo hledá. Určitě je to přínosem jak pro ty děti, tak i pro ty maminky.“*

Závěr

Teoretická část diplomové práce se zabývá obecným pojmem socializace, jelikož tímto procesem prochází po celý život každý jedinec. Jsou zmíněny fáze socializace a činitelé, kteří mají na tento proces vliv. Jelikož je tato práce zaměřena na socializaci dítěte v předškolním věku, je popsán tento proces u batolete a předškolního dítěte. V tomto období je vliv rodiny a prostředí zcela podstatný, jelikož si dítě vytváří morální hodnoty.

Dále se tato práce zabývá mateřskými centry a jejich významem v naší společnosti. Co nám mohou nabízet a jaké činnosti zahrnují pro děti. Práce se zabývá vlivem mateřských center na následný nástup dětí do mateřské školy, proto se práce zaměřuje i na mateřské školy a jejich třídění. Jedna podkapitola se zabývá přímo mateřskou školou Montessori, jelikož bylo prováděno výzkumné šetření s paní, která metodu Montessori využívá v praxi.

Výzkumná část diplomové práce si kladla za cíl zjistit, jaké výhody může mateřské centrum nabízet pro maminky s dětmi, které jsou na mateřské nebo rodičovské dovolené. Základní výzkumná otázka zněla: Má návštěva mateřského centra význam v procesu socializace dítěte v předškolním věku?

Bylo prováděno pět rozhovorů s matkami dětí, které navštěvují mateřské školy, proto nelze obecně říct, že mají mateřská centra na socializaci dětí v předškolním věku vliv na 100%. Nicméně z výzkumu bylo zjištěno, že všechny dotazované matky vidí značné výhody v návštěvě mateřského centra před nástupem dítěte do mateřské školy a tuto návštěvu by i všechny doporučily ostatním ženám. Tento význam považují za nezanedbatelný. Jak je již ve výzkumné části zmíněno, na socializaci dítěte má vliv i charakter osobnosti dítěte, jelikož každé dítě je jiné a jiným tempem se vyvíjí.

Z rozhovorů bylo i patrné, že ženy přikládají velký význam v procesu socializace i sourozencům a rodině. A to z toho důvodu, že se děti, co mají sourozence, pohybují v kolektivu dětí již v rodinném prostředí. Sourozenci znamenají pro sebe nové zkušenosti a podněty v jejich vývoji.

Jak je tedy již zmíněno, proces socializace je komplexní proces. A přestože se výzkum týkal pouze určitého množství zúčastněných žen, je možné konstatovat, že mateřská centra hrají v procesu socializace důležitou roli.

Mateřská centra ale nemají význam jen pro děti, ale také pro matky, které jsou s dětmi doma na mateřské nebo rodičovské dovolené, jelikož se mohou setkat s novými

známými, se kterými si mohou vyměnit své poznatky a zkušenosti. Mateřská centra jsou tedy jednou z institucí, které mohou matky s dětmi využívat. Jsou to instituce, kde se děti mohou naučit něco nového, kde se mohou setkat s novými kamarády a kde získají nové zkušenosti a dovednosti. Je nyní na každém z nás, zda této možnosti využije, jelikož jsou mateřská centra dostupná veřejnosti.

Použitá literatura

- [1] ALLEN, K. Eilen a Lyn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatálního období do 8 let*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-614-4.
- [2] GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP. *Výzkumné metody v praxi*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN 978-80-247-3922-9.
- [3] HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA. *Sociologie výchovy a školy*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2011. ISBN 978-80-262-0042-0.
- [4] HELUS, Zdeněk. *Psychologie pro střední školy*. 3. vyd. Praha: Fortuna, 1999. ISBN 80-7168-876-2.
- [5] HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1168-3.
- [6] HELUS, Zdeněk. *Úvod do psychologie: Učebnice pro střední školy a bakalářská studia VŠ*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3037-0.
- [7] HOSKOVCOVÁ, Simona. *Psychická odolnost předškolního dítěte*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2006. ISBN 80-247-1424-8.
- [8] JANDOUREK, Jan. *Průvodce sociologií*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2397-6.
- [9] JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [10] KAMMERER, Doro. *První tři roky života dítěte: Průvodce pro rodiče*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1839-2.
- [11] KOLÁŘ, Zdeněk. KOLEKTIV. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
- [12] KOPECKÁ, Ilona. *Psychologie 1. díl: Učebnice pro obor sociální činnost*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2011. ISBN 978-80-247-3875-8.
- [13] KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: Co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-4435-3.
- [14] KRAUS, Bohuslav. *Základy sociální pedagogiky*. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [15] LANGMEIER, Josef a Dana KŘEJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 4. vyd. Praha: Grada Publishing a.s., 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- [16] MARKSOVÁ-TOMINOVÁ, Michaela. *Rodina a práce - jak je sladit a nezbláznit se*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-262-0120-5.

[17] MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 1996. ISBN 80-7178-085-5.

[18] REICHEL, Jiří. *Kapitoly systematické sociologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-2594-9.

[19] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-807-3672-508.

[20] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 9788073673130.

[21] VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie: 2., přepracované a rozšířené vydání*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje

- [1] DOLEŽALOVÁ, Hana. *Co je mateřské centrum: I na mateřské dovolené mohou maminky "podnikat"!* [online]. 1999. URL: <<http://www.rodina.cz/clanek221.htm>>. [cit. 2014-11-11].
- [2] HNÍZDO: *Pravidla hnízdění*. [online]. 2014. URL: <<http://www.hnizdozabreh.cz/pravidla-hnizdeni>>. [cit. 2015-02-25].
- [3] JELÍNKOVÁ, Pavla. *Mateřská centra*. [online]. URL: <<http://pomocvdomacnosti.cz/matrska-centra>>. 2015 [cit. 2015-02-01].
- [4] Montessori opava: *Co je jinak v Montessori?*. [online]. URL: <<http://montessoriopava.webnode.cz/m-montessori/srovnani-tradicni-a-montessori-skoly/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].
- [5] Montessori opava: *Montessori pomůcky*. [online]. URL: <<http://montessoriopava.webnode.cz/montessori-pomucky/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].
- [6] Montessoricr: *Společnost Montessori*. [online]. URL: <<http://www.montessoricr.cz/maria-montessori/>>. 1999-2013 [cit. 2015-02-04].
- [7] Nejskolky. [online]. URL: <<http://www.nejskolky.cz/typy-skolek/>>. 2015 [cit. 2015-02-04].
- [8] PRAVÁ PRAHA: *Síť mateřských center pomáhá (nejen) rodinám* [online]. 2013. URL: <<http://www.pravapraha.cz/cs/clanek/sit-materskych-center-pomaha-nejen-rodinam>>. [cit. 2014-11-15].
- [9] ROZHOVOR S RUT KOLÍNKSOU: *Ani přátelé nevěří, že za to nic nemám* [online]. 2002. URL: <<http://www.obcan.ecn.cz/text.shtml?x=139534>>. [cit. 2014-11-15].
- [10] SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Hnízdo*. [online]. Praha, 2009. URL: <http://www.matrska-centra.cz/download.php?FNAME=1353863567.upl&ANAME=Zabreh_MRC_Hnizdo.pdf>. [cit. 2015-02-25].
- [11] SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Co jsou mateřská centra* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.matrska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].
- [12] SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Mezinárodní spolupráce* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.matrska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].
- [13] SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER: *Poslání Sítě MC* [online]. Praha, 2009. URL: <<http://www.matrska-centra.cz/sit-mc-v-cr/co-jsou-mc/>>. [cit. 2014-11-15].
- [14] Společnost Montessori: *Principy Montessori pedagogiky*. [online]. URL: <<http://www.montessoricr.cz/principy-montessori-pedagogiky/>>. 2010 [cit. 2015-02-27].

Seznam příloh

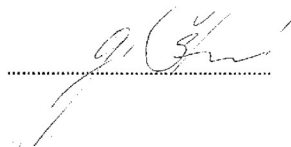
Příloha A – souhlas s použitím fotografií

Příloha A – souhlas s používáním fotografií

Věc: Souhlas s použitím fotografií

Já, MUDr. Gabriela Štroblová, souhlasím se zpracováním tří fotografií pro účely diplomové práce.

V Zábřehu dne 28.2.2015

Handwritten signature of Gabriela Štroblová, written over a dotted horizontal line.